

DELAVSKA ENOTNOST

20. DECEMBRA 1969 — ŠT. 51. — LETO XXVII

O informiranju v sindikatih je bilo doslej že veliko povedanega — zanesljivo precej več, kot pa je bilo storjenega, naj že bo za takšno ali drugačno rešitev, ki je bila doslej javno izrečena. Vsaj kar zadeva osrednji informativni medij slovenskih sindikatov — Delavsko enotnost — to zagotovo velja.

Nakazana rešitev

da in ker prodajna cena še zdaleč ni ekonomska, seveda presahnejo tudi tisti denarji, od katerih je odvisna večja pestrost, večja kvaliteta — večja odmevnost — višja naklada — nižji stroški na izvod itd.

Pa smo v začaranem krogu.

Iskanja rešitev, kaj storiti s sredstvom javnega obveščanja, ki ga imamo, lebde med dvema skrajnostima. Prvi pravijo: list naj se prodaja. Drugi pa: list naj bo v pomoč organizaciji, ker pa ga potrebuje organizacija, naj ga tudi plača.

Dolgoletno polemiko o tem, kdo ima prav, je zdaj prekinil Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije s sklepom, da z novim letom naroči naš list za člane izvršnih odborov osnovnih sindikalnih organizacij iz svojih proračunskih sredstev. Utemeljitev tega sklepa se je glasila: »Ko smo analizirali delo osnovnih organizacij, smo ugotovili sila šibko informiranost o medsebojnih prizadevanjih. Ko pa naročimo Delavsko enotnost za člane izvršnih odborov, so dane možnosti, da se poveča pretok po tem kanalu medsebojnega informiranja.«

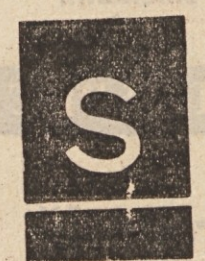
Pa še res je, da ima vsak časopis ali glasilo tem ožji krog bralcev in naročnikov, kolikor manj je splošno informativen in zabaven in kolikor bolj je poseben v svoji vsebini. Slednjč gre tudi za to, da velika večina sindikalnih delavcev dela v sindikatih, ne da bi za to dobila prebita para. So res dolžni zato, da bi bili poučeni, informirani za to delo, iz lastnega žepa kupiti časopis, ki jim to daje? Vsi ti aktivisti, mislim, da si to lahko povemo, tudi ne delajo v sindikatu iz notranjega pohlepa in zato tudi ne hlepe po branju, kakšno je naš list. Kar pa je takih, so že vsa leta naši stalni naročniki.

Vsi kajpak lista ne bodo brali, tudi če ga bodo dobivali zahtoj; nekateri pa se ga bodočasoma navadili... Povečala se bo odmevnost, višja naklada bo pomenila nižje stroške na izvod, s tem bo več možnosti za izboljšanje časopisa...

To pa že ni več začaran krog.

BOJAN SAMARIN

ZAVAROVALNICA SAVA

Centrala: LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 19/1
Poslovne enote: CELJE, ČAKOVEC, JESENICE, KOPER, KOPRIVNICA, KRANJ, KRŠKO, MARIBOR, MENGES, MURSKA SOBOTA, NOVA GORICA, NOVO MESTO, POSTOJNA, TRBOVLJE in LJUBLJANA s poslovalnicama Zagreb in Rijeka

POLLJUVEN
je edinstven geriatrik — sredstvo za ohranitev svežine.

Nesporno dokazan je njegov učinek na možgane in živce, na srce, na krvni obtok in prebavo.

PLENARNO ZASEDANJE REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV INDUSTRIJE IN RUDARSTVA SLOVENIJE:

Nerazvita organizacija ne more biti učinkovita

LJUBLJANA, 15. decembra — Danes se je sestel na plenarno zasedanje Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije. Člani so razpravljali o prvi točki dnevnega reda o delu republiškega odbora in njegovih organov v minulem enoletnem obdobju, pri čemer so opredelili tudi glavne naloge odbora v prihodnjem obdobju. Za tem je plenum sprejel predlog proračuna za prihodnje obdobje in se med drugim odločil, da iz svojih sredstev zagotovi članom izvršnih odborov v osnovnih organizacijah brezplačno naročnino na Delavsko enotnost. V nadaljevanju se je republiški odbor obravnaval še načela organiziranosti sindikalnih organizacij v združenih podjetjih in v podjetjih z dislociranimi obrati ter na osnovi analize razgovorov v devetih delovnih organizacijah sprejel ustrezne sklepe in stališča za akcijo sindikatov.

STRAN OD FORUMSKEGA DELA

Po poslovniku republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije mora plenum vsaj enkrat na leto razpravljati o minulem delu. Zadnje plenarno zasedanje so zato člani izkoristili prav v ta namen ter ocenili delo odbora od junija lani pa do danes. Ne da bi hoteli tokrat povzemanje precej zajetno vsebinsko in statistično analizo dejavnosti republiškega odbora tega strokovnega sindikata, vendarle povzemanjemo dve najbolj značilni ugotovitvi:

● v minulem obdobju se je sestel republiški odbor na 38 sejah in posvetovanjih, kar pomeni, da je republiški odbor — bodisi v plenumu, bodisi v kate-

rem drugem organu — zasedal na vsakih štirinajst dni;

● čeprav še ne vsi, vendar pa v večini, so v minulem obdobju zaživel svet republiškega odbora, ki so kot samostojna tlesa analizirali problematiko posameznih panog in dejavnosti ter pri tem povsem samostojno oblikovali svoja stališča in napore za akcijo sindikatov.

Prostor nam preprečuje, da bi to več kot enoletno delo republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije »premerili« in ocenili tudi z aspekta, kako je širša javnost sprejemala stališča, predloge in sklepe vodstva tega strokovnega sindikata, katere pobude republiškega odbora so bile sprejete in katere ne, v katerih pogledih in zakaj je bil re-

publiški odbor pred drugim družbeno-političnimi dejavniki in vodstvi. Po drugi strani pa tudi res, da lahko dovolj suvereno izreče tako oceno le širši krog članstva bodisi v javni razpravi bodisi na občnem zboru. Kljub vsemu pa si spričo podatkov, ki so na voljo o minulem več kot enoletnem delu tega republiškega vodstva, le lahko dovolimo trditev, da je bilo delo programirano, načrtno in stalno ter da si je republiški odbor prizadeval čimbolj porušiti toge forumske okvire. To dvoje pa prav gotovo predstavlja tisto odliko minulega delovanja, ki bi jo kazalo še bolj uveljaviti v prihodnjem delu republiškega odbora.

Sicer pa se tako glasi tudi eden od sklepov na zadnji plenarni seji vodstva tega strokovnega sindikata.

GLAVNE NALOGE REPUBLIŠKEGA ODBORA

Program republiškega odbora, ki ga je plenum sprejel za prihodnje obdobje, ne predstavlja ostre prelomnice med dosedanjim in prihodnjim delom; kljub nekaterim novim nalogam republiškega odbora vendarle vsebuje dober del nalog, ki jih ta sindikat doslej še ni uspel v celoti razrešiti. Republiški odbor si je tako zadal, da bo v prihodnjem obdobju bodisi v plenumu, predsedstvu ali v komisijah:

● spremljal uresničevanje resolucije v okviru ekonomske politike in politike zbiranja ter uporabe sredstev za splošno potrošnjo;

● vključil se bo v javno razpravo o osnovah srednjeročnega programa razvoja republike;

● vključil se bo v razpravo o zakonskem urejanju področja pokojninsko-invalidskega zavarovanja in zdravstvene zaščite;

● vključil se bo v prizadevanje za družbeno usmerjanje delitve dohodka in sredstev za osebne dohodeke;

● odbor si bo tudi v prihodnje prizadeval za učinkovitejšo urejanje samoupravnih odnosov v delovnih organizacijah;

● na osnovi že pripravljenih ocen o vsebini in organizaciji samoupravljanja ter organizacije sindikata v podjetjih z dislociranimi obrati bo odbor opozoril na pomanjkljive rešitve samoupravnega položaja delovnih ljudi in na slabosti v delovanju sindikatov;

● odbor bo še naprej proučeval sistem formiranja in delitve dohodka v delovnih organizacijah ter si pri tem prizadeval uveljaviti take rešitve, da bodo delovne enote dobile dejanske možnosti vplivanja in odločanja o gospodarjenju.

● odbor ugotavlja, da porasta življenjskih stroškov pogosto ne bo vladano, zato bi se morali v interesu članstva tako organizirati, da bi lahko zagotovili realno ugotavljanje gibanja življenjskih stroškov in da bi izobilikovali odnos sindikatov do tega porasta ter pri tem določili kriterije, kdaj in kako se upreti dvigu življenjskih stroškov ter kdaj in kako v takih primerih valorizirati osebne dohodeke; zavolje racionalnosti in potrebne enotnosti bo odbor predlagal RS ZSS, da bi se skupaj zavzela za uresničenje te naloge.

Sveti republiškega odbora bodo tudi v prihodnje samostojno obravnavali (Nadaljevanje na 4. strani)

Ni ngljuče, da smo jesensko javno in precej samokritično razmišljanje o temi PRITISKI sklenili prav na pragu skupščinskih razprav o podobi naše gospodarske politike v prihodnjem letu: pod tisto, kar je bilo, je bilo treba potegniti črto in začeti znova. Ampak tokrat res zares, kajti »spoznalno se je«, kot smo pisali, da pritiski in izsiljevanja nujno povzročajo politično nestabilnost, vnašajo nezaupanje v medrepubliške in mednacionalne odnose, rušijo avtoriteto ustavnih in demokratičnih institucij ter spodkopujejo temelje našega družbeno-političnega sistema. Če se pritiskom ne bi odločno uprli, bi se lahko razrasli v sistem, ki bi lahko

Trpežne naloge

● postal usoden za razvoj sistema demokratičnih samoupravnih odnosov. Zato tudi ne moremo govoriti o pozitivnih ali negativnih pritiskih, ampak le o škodljivosti pritiskov nasploh, itd.

● Ali smo tokrat končno začeli zares? Nič še ne kaže! Res je, da po vsesplošni jugoslovanski načelni zaobljubi reformi, ne tisti pred štirimi leti, ampak letošnji, jesenski, še ni poteklo mnogo časa, še bolj res pa je — vsaj tako pričajo vroče razprave o naši gospodarski politiki v prihodnjem letu na zvezni ravni, medtem ko javnost še ni imela možnosti od blizu videti smernic za uravnavanje te politike od blizu — da tako imenovane protireformne sile še zdaleč ne nameravajo pustiti boja za izjemne privilegije, olajšave, regrese in druge nezaželene ugodnosti in korist podpopravčno produktivnih delovnih in družbeno-političnih skupnosti ter v škodo hitreje rasti nad-

● (Nadaljevanje na 5. strani)

PRED I. ZASEDANJEM KONFERENCE ZKS

PO KAKŠNI POTI?

V prostorih skupščine SRS v Ljubljani se bo 8. in 9. januarja prihodnje leto prvič sestalo najvišje vodstvo ZKS med kongresi — konferenca ZKS. Centralni komite se na to delovno srečanje komunistov iz vseh krajev Slovenije skrbno pripravlja, saj mu je v celoti posvetilo dve seji od skupno desetih po VI. kongresu ZKS. Na 9. seji, 27. novembra letos, je centralni komite razpravljali o osnutku resolucije, ki naj bi jo po javni razpravi sprejela konferenca, na 10. seji, 18. decembra, pa o pregledu svojega dela in dela svojih organov, ki ga namerava posredovati konferenci v kritično oceno.

teri naj bi ponavljali naloge komunistov, ali pa potrebujemo predvsem resolucijo, ki naj pove, kako daleč so slovenski komunisti prišli pri uresničevanju stališč, sprejetih na sejah CK in kongresih. Komisija se je odločila, da v resoluciji ne bo ponavljala jasnih in utemeljenih stališč, ki jih vsebujejo že drugi dokumenti, zato je v osnutku resolucije poudarila le tista vprašanja, ki so bodisi najbolj aktualna in pomembna za naš razvoj (Nadaljevanje na 4. strani)

Na podlagi gradiva, ki ga je CK ZKS obravnaval na svojih zadnjih dveh sejah, je mogoče sklepati, da bo konferenca razpravljala o vseh pomembnejših vprašanih političnega in družbeno-ekonomskega razvoja Slovenije. Razpravo na zasedanju naj bi spodbudil predlog resolucije, kako naj ZKS deluje v razmerah samoupravljanja, ki je že v javni razpravi. Kakor po navadi gre tudi tokrat za dokaj obsežno gradivo, ki ga je več tednov kolektivno pripravljala posebna komisija CK ZKS.

Poglejmo, s kakšnimi osnovnimi dilemami se je ta komisija pri svojem delu srečala in kakšna je podoba osnutka resolucije! Komisija si je predvsem zastavila vprašanje, ali ZKS potrebuje ob stališčih VI. kongresa ZKS, IX. kongresa ZKJ in zadnjih treh plenarnih sejah CK novo, celovitejšo resolucijo, v ka-

A. Horak

DISPROPORCIONALNOST

BREZ BESED

pohištvo in oprema za vaš dom

lesnina

centrala ljubljana titova 51

REZERVIRANI STOLPEC

Albert Gregorič

direktor tekstilne tovarne »Okroglica«, Volčja draga:

Od minulega leta vodite tekstilno tovarno v Volčji dragi. Če se še prav spominjamo, se je »Okroglica« v minulemu letu znašla v precejšnjih težavah. Kakšne pa so vaše zdajšnje skrbi?

Mislím, da smo se v glavnem skupali iz zadrege. Naš 160-članski kolektiv bo do konca letošnjega leta, če lahko zaupamo dosedanjim izračunom, dvignil realizacijo v primerjavi z minulim letom za približno 40%. Se pomembnejše pa se mi zdi dejstvo, da letos poslujemo ob praznih skladiščnih gotovih izdelkih, medtem ko smo se še lani dušili v njih. Zato lahko rečem, da se je v minulem obdobju podjetje organizacijsko, poslovno in kadrovsko utrjilo ter prilagodilo v svojem poslovanju tržnim razmeram. Za temi dejstvi, ki jih je sila lahko označiti z dvema ali s tremi besedami, pa se skrivajo brezštevni napori celotnega kolektiva. In moram reči, da mi vidijo napredek, tudi pripravljene premagovati težave, čeprav je to včasih povezano z izjemnimi prizadevanji. Lahko pa rečem, da so ta prizadevanja dobila tudi delno materialno »povrdilo«, če lahko tako rečem, saj so v letošnjem letu porasli osebni dohodki za približno 20%. A ne razumíte te moje pripovedi kot trditve, da smo prebradili vse težave. Teh je še veliko, pozorčla pa nam jih zlasti dejstvo, da prostori naše tovarne že dolgo ne ustrezajo tehnološkemu procesu, da imamo sila zastarele strojne naprave, da ni vsa proizvodnja pod eno streho, da zato ne moremo urediti notranjega transporta, da so naši proizvodni stroški znatno višji, kot bi lahko bili. To so zadeve, zavoľjo katerih me danes še pogosto preganja mora. Z rekonstrukcijo tovarne, v katero smo stopili, pa upam, da bodo zdajšnje skrbi v marsičem odpadle.

Jugoslavanski sindikatski svet PROTÍ PRISILNI UPRAVI

Svet Zveze Jugoslavanskih sindikatov je pred nedavnim naslovil zveznemu izvršnemu svetu posebno pismo, v katerem se zavzema, da naj bi do nadaljnjega dali z dnevnega reda predlog sprememb temeljnega zakona o podjetjih, saj bi z njim znatno porasel osebni prihodek uprave, steer enega izmed ukrepov za zmanjšanje obsega nekvalifikovanih, v tem pismu svet ZSJ poudarja, da prisilna uprava ni primerna oblika družbene intervencije tedaj, ko je treba na račun posamičnih interesov zaščítiti širše družbene interese. Po svojem družbeno-ekonomskem bistvu sedanji institut prisilne uprave negira samoupravljanje in odreka združenim delavcem sposobnost, da razrešujejo težave pri gospodarjenju, podcenjuje in preprečuje uveljavitev takih ukrepov, ki razkrivajo formalno in uveljavljajo dejansko samoupravljanje (odpoklice direktorja, vodilne skupine, izvršnih organov pa tudi delavskega sveta), s čimer se neposredno krepílo tehnokratsko-managerske in birokratske težnje. V pismu jugoslavanskih sindikatov je označena prisilna uprava kot preostara sankcija, ki neupravičeno zadene vse delovne ljudi, praviloma pa je veliko manj boleča za tiste, ki so s svojo nesposobnostjo privedli delovno organizacijo v težave. Tako je eden od prvih ukrepov prisilne uprave odpuščanje delavcev, ki doseže v nekaterih primerih celo več kot 30 odstotkov zaposlenih. Pozitivni učinki, ki jih neupravičeno pripisujemo uvedbi prisilne uprave, pa ne bi mogli biti ustvarjeni, če ne bi angažirali tudi znatno večjih družbenih sredstev. Za časa prisilne uprave se praviloma tudi ne dogajajo »čudeži«, da bi delovna organizacija z rekonstrukcijo, spremembo tehnologije ali z nekaterimi drugimi ukrepi krenila na povsem nova pota gospodarjenja, skorajda vse skrbi in težave še naprej ostajajo na plečih samoupravnih organov in kolektiva in morajo sami iskati zanje trajne rešitve. Izkušnje tudi izpručujejo, da je bila prisilna uprava najpogosteje edini ukrep družbene intervencije in da ni bila zagotovljena pravočasna pomoč širše družbene skupnosti. To so nekateri od glavnih razlogov, da so sindikati proti razširitvi možnosti za uvedbo prisilne uprave. Pri tem sindikati tudi poudarjajo, da samoupravljanje ne moremo trajneje razvijati z nesamoupravnimi metodami, kakršna pa je prav prisilna uprava. Zavoľjo tega svet ZSJ v svojem pismu zveznemu izvršnemu svetu tudi predlaga — čeprav pismo noče vsiljevati dokončnih rešitev — da bi naj vsi delovnih skupnosti in občinskih skupščinah na osnovi ocene gospodarjenja formalni posebne delavske svete ali njihove izvršilne organe, ki bi jih sestavljali tako člani delovne skupnosti, predstavniki občinske skupšćine kot tudi bank, SDE, poslovnih partnerjev in drugih institucij. Ti organi naj bi dobili širša pooblastila pri sprejemanju in uveljavljanju samoupravnih sklepov in bi zato ob ustreznih družbenih pomočih lahko zelo učinkovito sanirali razmere v podjetjih, sindikati v svojem pismu še pristavljajo, da bi s takimi rešitvami zanesljivo dosegli veliko večje učinke kot pa s prisilno upravo, saj bi bile take rešitve zasnovane na dejanskih načelih samoupravljanja in samoupravnih odnosov.

ZAMRZNI TEV CEN NI REŠITEV Hrvatska

Predsedstvo sveta hrvaških sindikatov je na zadnji seji obravnavalo gibanje na tržišču in pri tem ugotovilo, da bi stopili v novo leto s približno 11 odstotkov višjimi življenjskimi stroški, če bi se nadaljeval sedanji porast cen, če bi povečali cene vsi tisti, ki to bodisi žele, bodisi hočejo storiti. S tem pa bi seveda strmo gvalov krenili in inflacijo in ogrozili standard kategorij delavcev z najnižjimi osebnimi dohodki. Tega pa seveda ni mogoče dovoliti. Kaj storiti spríčo takih gibanj in teženj na tržišču? Sindikati na Hrvaškem ugotavljajo naslednje vzroke za sedanji vsesplošen pritisk za povečanje cen: 1. prekomerne in še vedno nepokrite investicije na vseh ravneh — od federacije do komunne; 2. komunalne zahteve, davki, takse, prispevki itd.; 3. fleizobilikovani gospodarski sistem, ki nima ustreznega ekonomskega instrumentarija in zato tudi ne čvrste ekonomske politike; 4. razdrobljenost in zastarelost trgovske mreže, ki ni tisti medij, ki bi povezoval proizvajalca in potrošnika; 5. predimenzioniranost nekaterih oblik splošne in družbene porabe; 6. neučinkovitost delovnih kolektivov, ki namesto da bi vlagali v proizvode, po katerih povprašuje tržišće, investirajo v stroje nasploh; 7. osiromašenje gospodarstva. Odstraniti te glavne vzroke, bi pomenilo stabilizirati tržišće. Na prvi videz bi lahko kaj takega dosegli s splošno zamrznitvijo cen, vendar pa se hrvaški sindikati niso zavzeli za tak ukrep in so, nasprotno, poudarili, da zamrzovanje cen ne bi bil realen ukrep. Sindikati na Hrvaškem zato predlagajo izpolnitve gospodarskega instrumentarija, s čimer bi lahko uveljavili tudi razmerja, ki smo jih predvideli ob uveljavitvi gospodarske reforme. To pa seveda ne izključuje nekaterih trenutno potrebnih ukrepov, ki so, po mnenju hrvaških sindikatov, v naslednjem: blokiranje cen za električno energijo, intervencijski uvozní svinskega mesa, proučitev možnosti za zvišanje železniških tarif in možnosti za planirano zvišanje stanovanskih najemnin. Predsedstvo hrvaških sindikatov je še posebej opozorilo sindikate v tistih delovnih organizacijah, kjer želijo zvišati cene svojih proizvodov in uslug, da jim bo tak ukrep prinesel samo trenutne efekte, zanesljivo pa bo sprožil veržno reakcijo na tržišču, ki bo paralizirala porast osebnih dohodkov in dvig realnega standarda delavcev. Umiritve tržišća je pogojena z večjo produktivnostjo in z izpolnitvijo gospodarskega sistema ter s spoštovanjem reformnih razmerij v delitvi dohodka — poudarja predsedstvo sveta hrvaških sindikatov v svojih zaključkih.

Srbija KAKO VELIKA JE SOLIDARNOST?

Predsedstvo pokrajinskega odbora sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in prehrambeni industriji Vojvodine si je na zadnji seji prizadevalo odgovoriti na vprašanje, kako velika je bila aktivnost sindikalnih organizacij pri razvijanju solidarnosti delovnih ljudi. Zbrani podatki za minulih šest let izpručujejo, da so sindikalne organizacije tega sindikata sodelovale pri 13 solidarizacijskih akcijah širšega značaja. Vsaka od organizacij je zbrala v tem obdobju v povprečju 84.388 N-dinarjev, kar pomeni, da je vsak član sindikata v povprečju prispeval 150 N-dinarjev. Razen teh splošnih akcij solidarnosti, ki imajo širši nacionalni ali celo internacionalni pomen, pa so sindikalne organizacije organizirale tudi številne solidarizacijske akcije internega pomena. Pokrajinsko vodstvo tega strokovnega sindikata je ob tem ugotovilo, da je spríčo nepravilnosti, ki spremljajo sedanje obdobje našega ekonomskega in družbenega razvoja, potrebno v sindikatih tudi v prihodnje nadaljevati z akcijami za razvijanje solidarnosti med delovnimi ljudmi. Spodbujanje solidarnosti med delovnimi ljudmi je ena stalnih nalog sindikata, so poudarili v svojih zaključkih na seji predsedstva pokrajinskega odbora sindikata delavcev v kmetijstvu, živilski in občani industriji Vojvodine.

SAMOUUPRAVNA SKLEPNA BESEDA

Skoraj enoletna prizadevna bitka sindikata gradbenec na področju samoupravnega dogovarjanja je dobila v minulem tednu sklepno besedo. Direktorji in predsedniki delavskih svetov 56 gradbenih podjetij so v nadvse svečanem vzdušju, ob prisotnosti predstavnikov Republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev, Sveta za gradbeništvo pri Gospodarski zbornici SRS in Biroja gradbeništva SR Slovenije podpisali pet sporazumov: 1. sporazum o postopkih za samoupravno dogovarjanje in načelih za izvajanje samoupravnih dogovorov v gradbeništvi in industriji gradbenega materiala; 2. sporazum o osnovnih kriterijih za delitev dohodka v delovnih organizacijah v gradbeništvi; 3. sporazum o najnižjih obračunskih osnovah za delitev osebnih dohodkov in vrednotenje dela v kalkulacijah;

sporazum o minimalnih standardih pri urejanju stanovanjskih domov, provizorijev in delavskih naselij za gradbene delavce in sporazum o zaposlovanju in izobraževanju gradbenih delavcev.

Pot dolga in večkrat zavita v temo. Vsi, ki so hodili po njej, sindikat, samoupravni organi v delovnih organizacijah, poslovna združenja, predstavniki gospodarskih institucij so se na njej deset in desetkrat ustavili ter drug drugega pričevali o vrednosti samoupravnih dogovorov za nadaljnji razvoj gradbenih podjetij in za človeka dostojnejše življenjske razmere gradbenega delavca. Tega ne kaže pozabiti tudi zdaj, ko so sporazumi podpisani, ko je velika bitka sindikatov in njihovih misliljenikov dobljena. Le tako lahko pravilno ovrednotimo zrelo

presojo samoupravnih organizacij, da samoupravni dogovori niso formalni dogovor, ampak da terjajo predvsem kvalitetnejše samoupravne odnose v kolektivih in ustvarjalnejši ritem poslovanja in gospodarjenja v gradbenih organizacijah. Prav zato so se v nekaterih delovnih organizacijah po večkrat sestali delavski sveti vse dotlej, da so bili končno prepričani, da so gospodarsko in samoupravno pripravljeno izpolniti vsebino samoupravnih dogovorov. Osnovna vrednost podpisanih sporazumov pa je nedvomno v izenačevanju pogojev gospodarjenja v vseh gradbenih podjetjih, v spoštovanju tržnih zakonitosti v gradbenem gospodarstvu in zato v pravičnejšem vrednotenju dela, boljših stanovanjskih razmerah, večjem redu na področju zaposlovanja, izobraževanja in rekreacije gradbenih delavcev. I. V.

S SEJE OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V NOVI GORICI

Dogradili bodo bolnišnico

Plenum novogoriških sindikatov je pozval delovne organizacije, da podpro akcijo za zbiranje sredstev, s katerimi bi lahko dogradili bolnišnico

V začetku tedna se je sestal plenum novogoriških sindikatov in obravnaval problematiko gradnje bolnišnice, ki so jo morali zaradi pomanjkanja finančnih sredstev ustaviti v l. 1967. Medtem ko skelet nove bolnišnice še vedno samieva nad Sempetrom, pa se razmere v stari bolnišnici — pravzaprav v provizorijih — iz dneva v dan poslabšujejo. Očitno je, da z dograditvijo bolnišnice ni več mogoče odlašati.

Razmere v novogoriški bolnišnici so več kot kritične. Na gravitacijskem ozemlju, kjer prebiva približno 110.000 prebivalcev, je bilo od 1957. leta dalje za silo urejenih 336 bolniških postelj ali 3,5 postelji na 1000 prebivalcev. Že v začetku maloštevilni funkcionalni prostori so se umikali vedno novim in novim bolniškim posteljam. Očesni oddelek novogoriške bolnišnice domuje v leseni baraki, porodnišnica je v poslopju, kjer so bile pred vojno garaže, infekcijski oddelek je v nekdanjih stanovanjskih stavbi v Ajdovščini...

Leta 1967 je znašalo število sprejetih bolnikov 7501, letos jih napovedujejo podatki 12.200, leta 1967 je dosegla bolnišnica 98.318 oskrbnih dni, za letos pa napovedujejo 142.770 oskrbnih dni.

Za gravitacijsko območje, kakršno ima splošna bolnišnica v Novi Gorici, bi bilo potrebno zagotoviti vsaj 5 do 6 bolniških postelj na 1000 prebivalcev. Na tem normativu je slonel tudi v letu 1963 sprejeti investicijski projekt, po katerem naj bi zgradili in opremili hospitalni trakt s pritlikinami, operacijsko terapevtski trakt, infekcijski oddelek, ambulantni trakt in prosekuro v skupni predračunski vrednosti 18.280.000 N-din.

A kljub temu, da je bila gradnja nove bolnišnice programirana v dveh fazah, je bila ustavljena že v letu 1967, saj je neizpolnjevanje obveznosti investitorjev povsem področje konstrukcije financiranja.

Odtlej nad Sempetrom samuje skelet nove bolnišnice, čigar vrednost znaša 8.440.000 N-din. V tem času pa je postalo tudi očito, da bo treba na novo izoblikovati program financiranja gradnje, saj bodo tudi stroški gradnje znatno preseglei prvotne stroške. Zato so se v Novi Gorici tudi že odločili za revizijo investicijskega programa. Po novem programu naj bi zgradili v novih objektnih skupnosti 20.355 kvadratnih metrov bruto površine, sanirali pa naj bi 5338 kvadratnih metrov površine v sedanjih bolnišničnih

objektih, posteljni fond bolnišnice pa naj bi dosegel 583 postelji.

Skupna investicija naj bi znašala po zoženem investicijskem programu 46.774 N-dinarjev. V Novi Gorici tudi ocenjujejo, da bi lahko z maksimalnimi napori na območju vseh štirih občin — goriške, toliminske, sežanske in idrijske — zbrali s sredstvi občinskih skupšćin, delovnih organizacij in občanov največ 30.000.000 N-din, medtem ko bodo morali za preostali del sredstev zaprositi za republiški kredit in za subvencijo.

Spríčo tega občinska skupšćina v Novi Gorici zdaj predlaga delovnim organizacijam, da naj bi tudi v prihodnjem obdobju s svojimi prispevki pomagale graditi bolnišnico. Predlaga še, da bi naj delovne organizacije do leta 1975 sprejele enake obveznosti, kot so jih imele doslej, kar pomeni, da bi naj iz dohodka namenile v poseben sklad sredstva v višini 1,5 odstotka od bruto dohodkov, pri čemer bi 1 odstotek zbranih sredstev porabili za dograditev

bolnišnice, preostalega pol odstotka pa za financiranje drugih potreb družbenega standarda, zlasti pa varstva otrok.

Ta predlog je na zadnji seji brez pridržka podprli tudi občinski sindikalni svet v Novi Gorici.

—nn
V privatnem domu za starejše zaposlimo

dve hišni pomočnici

Visok zaslužek in družinska oskrba.

Ponudbe naslovite na:

ALTERSHEIM ALPENBLICK K. GÖPFERT CH 9501 Hosenruck/TG (Schweiz)

Interesentke opozarjamo, da morajo urediti zaposlitev preko pristojnega zavoda za zaposlovanje.

ZAPISEK S SEJE PREDSEDSTVA RO SINDIKATA DELAVCEV PROMETA IN ZVEZ

Kdaj in kako bo opredeljena transportna politika

Pred plenumom republiškega odbora sindikata delavcev prometa in zvez, ki bo 23. t. m. razpravljalo o trenutnem stanju in aktualni problematiki železniškega prometa, je pred dnevi predsedstvo odbora razpravljalo o gradivu, ki ga je posebna delovna skupina pripravila za navedeno plenarno sejo.

Osnovna ugotovitev razprave je bila, da gradivo objektivno prikazuje razmere in problematiko železnice ter da posledice uvedbe tako imenovanih relacijskih tarif ocenjuje in razčelnjuje tudi s stališća uporabnikov transportnih uslug. Ko bodo na plenarni seji RO sindikata delavcev prometa in zvez o teh zadevah spregovorili tudi predstavniki drugih transportnih dejavnosti, bodo predloženo gradivo, nedvomno samo še dopolnili in razčistili tiste podrobnosti in nejasnosti, ki jih železničarji sami ne morejo natančno opredeliti, ker so glede njih pač odvisni od poslovne in komercialne usmeritve drugih transportnih dejavnosti. Tako je že zdaj očitno, da bodo na plenarni seji sicer raz-

pravljali o aktualni problematiki železniškega prometa ter o sprejemljivosti predlogov in ukrepov železničarjev za modernizacijo in racionalizacijo njihovega poslovanja. Vendar bo razprava o teh zadevah v bistvu predstavljala le del razmišljanj o politiki nadaljnega razvoja transporta kot celote ter njegove vloge v narodnem gospodarstvu. Zeleli bi, da bi plenarna seja RO sindikata delavcev prometa in zvez pomenila korak dlje pri oblikovanju te politike. Ker je dandanes razvoj posameznih transportnih dejavnosti prepušćen malodane stihiji, prihaja do nepotrebnih konfliktov med železnico in cestno-transportnimi podjetji. Posledice neurejenih razmer seveda naj-

Z OBČINSKIH SINDIKALNIH SVETOV

TRBOVLJE

Pred kratkim je bil na občinskem sindikalnem svetu razgovor o zaposlovanju delavcev poslovnega združenja Rudis in investicijskih birojev iz Trbovelj v tujini. Posvetovanja so se udeležili tudi predstavniki centralnega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva iz Beograda, republiškega odbora tega strokovnega sindikata in drugi. V razgovoru se so dotaknili vseh aktualnih vprašanj v zvezi z dosedanjim in prihodnjim zaposlovanjem naših delavcev v tujini, zlasti pa v Zvezni republiki Nemčiji in sprejeli nekatera stališća, ki bodo osnova za dolgoročneje urejanje teh problemov. O sprejetih stališćih bosta razpravljala tudi kolektiva Poslovnega združenja Rudis in Investicijskih birojev v Trbovljah.

LITIJA

Občinski sindikalni svet je začel širšo akcijo za sklenitev posebnih samoupravnih dogovorov v tamkajšnjih delovnih kolektivih za odpravo nižjih osebnih dohodkov. Sindikalni svet je v zvezi s tem že pripravil analizo delitve osebnih dohodkov v litjskih delovnih organizacijah. Akcija je naletela na širok odmev med litjskimi osnovnimi organizacijami sindikata. Doslej je podprlo ta predlog sindikalnega sveta že 13 osnovnih organizacij sindikata. Sklenili so, da bodo poskall vse možnosti, da bi dejansko omogočili vsem zaposlenim osební dohodek v višini 700 N-din na mesec, vsaj do sredine prihodnjega leta. O tej akciji bodo v kratkem spregovorili tudi na letnih konferencah osnovnih organizacij sindikata. M. V.

SLOVENSKE KONJICE

Predstavniki občinske skupšćine občinskega komiteja ZKS in občinskega sindikalnega sveta Slovenske Konjice v teh dneh obiskujejo posamezne delovne organizacije v občini. Skupaj z vodilnimi delavci uprave ter predstavniki političnih organizacij in organi upravljanih obravnavao analize in ocene v letošnjem letu opravljenih nalog ter delovne načrte, ki so jih posamezna podjetja pripravila za prihodnje leto. Oblika je zelo primerna za boljše in temeljitejše medsebojno spoznavanje težav, ki se pojavljajo v vsakodnevni delu na različnih delovnih področjih. V. L.

OBVESTILO BRALCEM

Bralce obveščamo, da bomo v prihodnji številki Delavske enotnosti objavili obširnejše gradivo s XVII. gostinske turističnega zbora Slovenije, ki je bil v Portorožu konec oktobra letos. Na gradivo opozarjamo zlasti delovne organizacije, samoupravne organe in sindikate v gostinstvu in turizmu, saj jim bodo stališća, ugotovitve in sklepi s posvetovanja s pridom služili pri razreševanju vsakodnevni nalog, predvsem pa v prizadevanjih za učinkovitejšo gospodarjenje.

VELEBLAGOVNICA

LJUBLJANA

- priporoča potrošnikom hiter, sodoben in cenen nakup vseh potrebščin za sebe, za družino, za dom in za gospodinjstvo
- potrošnikom nudi blago na obročno odplačevanje
- za tuje kupce je v hiši menjalnica

nama

Potrošniki lahko izbirajo blago v poslovalnicah:

TRGOVSKA HIŠA, Ljubljana, Tomšičeva 2

BLAGOVNICA S STANOVANJSKO OPREMO, Ljubljana, Wolfova 1

KONFEKCIJA ELITA, Ljubljana, Čopova 7

BLAGOVNICA NAMA, Škofja Loka, Kidričeva ulica 1a

IZ PRAKSE ZA PRAKSO • IZ PRAKSE ZA PRAKSO • IZ PRAKSE ZA PRAKSO • IZ PRAKSE ZA PRAKSO • IZ PRAKSE ZA PRAKSO • IZ PRAKSE ZA PRAKSO • IZ PRAKSE ZA PRAKSO • IZ PRAKSE ZA PRAKSO • IZ PRAKSE ZA PRAKSO • IZ PRAKSE ZA PRAKSO

Obveščanje v statutu manjše delovne organizacije

Slovenski sindikati za pravico in odgovornost do obveščanja

I.

Ob usklajevanju interne zakonodaje v delovnih organizacijah v smislu teženj XV. amandmaja ustave SFRJ je skupina strokovnih sodelavcev republiškega sveta Zveze sindikatov pripravila tudi predlog statutarnih določil o informiranju in poslovnih tajnosti za manjše delovne organizacije. Določila vsebujejo načela o obveščanju članov delovne skupnosti, ki zagotavljajo vsestransko seznanjanje kolektiva z dogajanjem v delovni organizaciji, in tudi organizacijo informiranja, s katerim se članom delovne skupnosti omogoča, da se predlogi, pripombami in ugovori sodelujejo v delu organov samoupravljanja.

Ker predlagana določila in načela vnašajo v statutarne urejanje obveščanja članov delovne skupnosti precej novosti, bomo v nekaj zaporednih prispevkih predstavili predlog v celoti ter ga pojasnili.

Predlog statutarnih določil o informiranju in poslovni tajnosti za manjše delovne organizacije je prirejen v treh variantah. Varianta A je namenjena delovnim organizacijam z največ 30 zaposlenimi delavci, varianta B delovnim organizacijam z več kot 30 in do 150 zaposlenimi delavci, varianta C pa organizacijam z več kot 150 in do približno 500 zaposlenimi delavci.

Predlog obravnavanih statutarnih določil o informiranju in poslovni tajnosti naj bi bil po mnenju sestavljalcev zajet v posebnem poglavju z naslovom »INFORMIRANJE ČLANOV DELOVNE SKUPNOSTI«.

V prvem členu sestavljalci omenjenega predloga opredeljujejo informiranje kot pravico in dolžnost. Zato so ga oblikovali tako, da predvideva celo sankcije za tistega, ki se po lastni krivdi ne bi seznanil s posredovanimi informacijami. To omogoča tudi določeno racionalnost v samem informiranju, saj zahteva ne samo zgoščeno in razumljivo informiranje, marveč tudi omejuje nepotrebne in prej škodljive kot koristne »razprave« potem, ko so določeni sklepi in ukrepi že sprejeti in ko so člani delovnega kolektiva imeli možnost o njihovi vsebini pravočasno povedati svoje mnenje.

Večina statutov, ki jih je v letu 1964 in 1968 analiziral center RS ZSS za raziskovanje javnega mnenja (glej raziskavo »Javno mnenje« št. 20: Obveščanje v statutih in v praksi podjetij, Bogdan Kavčič, center RS ZSS za raziskovanje javnega mnenja, 1969), doslej ni opredeljevala niti pravice delovnega človeka biti informiran o najvažnejših gospodarskih in drugih odnosih v njegovi delovni organizaciji. Vsi statuti, ki pa so to pravico opredeljevali, so se v glavnem omejili le na pravico biti informiran, niso pa opredeljevali tudi dolžnosti, da se tisti, ki informacijo dobi, z njo tudi seznanji.

Zato sestavljalci zdaj predlagajo naslednji člen: *Član delovne organizacije ima pravico biti obveščen o gospodarjenju in poslovanju svoje delovne organizacije. Delo in življenje kolektiva je javno. Član delovne organizacije je dolžan, da se seznanja s posredovanimi informacijami.*

Ce se član delovne organizacije v postopku sprejemanja samoupravnih odločitev s posredovanimi informacijami o vsebini in ciljih predvidenih odločitev po lastni krivdi ne seznanja ter pred odločanjem ne posvetovali svojih predlogov in ugovorov, nima pravice ugovarjati sprejetim odločitvam, prevzema pa posledice takih odločitev.

Naslednji člen opredeljuje poslovno tajnost kot omejitve splošne pravice biti informiran o vsem — to je javnost dela. V glavnem je pri tem povzeta vsebina zakonskih določil, ker je po mnenju sestavljalcev tudi najbolj racionalno. Vsebuje pa ta člen nekoliko spremenjene definicije poslovne tajnosti, ki govorijo o tem, da so poslovna tajnost delovne organizacije dokumenti in podatki, ki so pomembni za gospodarjenje in poslovanje k o n k u r e n č n e delovne organizacije. Ta člen v nadaljevanju tudi posebej poudarja, da ne morejo biti poslovna tajnost podatki o gospodarjenju in poslovanju delovne organizacije, ki pomenijo eno izmed osnovnih in neodtujljivih pravic samoupravljalcev.

Ta člen se v predlogu glasi: *Poslovna tajnost delovne organizacije so dokumenti in podatki, ki so pomembni za gospodarjenje in poslovanje konkurenčne delovne organizacije, dokumenti in podatki, ki jih pristojni organ razglasi za poslovno tajnost, in poslji, ki jih delovna organizacija opravlja za JLA.*

Za poslovno tajnost veljajo tudi dokumenti in podatki, ki pomenijo tajnost poslovanja oziroma proizvodnje, izsledki raziskovalnih in konstrukcijskih del, ponudbe za natečaje ali javne licitacije — dokler niso razglašeni rezultati natečaja ali javne licitacije — ter drugi dokumenti in podatki, katerih posredovanje nepoklicani osebi bi lahko škodovalo poslovanju in poslovnim uspehom delovne organizacije.

Informacije, dokumenti in podatki, ki so pogoj za sodelovanje članov delovne skupnosti pri gospodarjenju z dohodkom in pri vplivanju na vsebino samoupravnih odločitev, ter podatki, ki so pomembni za položaj vseh članov delovne skupnosti, niso poslovna tajnost.

Tudi naslednji člen, ki govori o zavarovanju poslovne tajnosti, je povzet iz zakonskih določil:

Poslovno tajnost so dolžni varovati vsi člani delovne organizacije, zlasti člani organov samoupravljanja, organizatorji dela in poslovanja ter tisti, ki opravljajo naloge s posebnim opozorilom, da gre za poslovno tajnost.

Samoupravni organi lahko izključijo prisotnost javnosti, če razpravljajo in odločajo o dokumentih, ki so po zakonu in statutu poslovna tajnost.

DUŠAN REBOLJ

PRIHODNJIC: O določilih, kdo odloča o politiki in načinih informiranja, kdo vodi in izvaja politiko informiranja, kdo odgovarja za njeno uresničevanje, o določilih o dostopnosti podatkov o gospodarjenju ter o določilih o dolžnosti obveščevanja, kadar gre za škodo pri gospodarjenju ali poslovanju.

Njihovih dvanajst točk

Programska osnova sindikatov na območju obalnih občin je vzbudila v javnosti precejšnje zanimanje

Minulo soboto so se v Kopru sešli delegati osnovnih organizacij sindikata vseh treh obalnih občin, da bi opravili redni občni zbor obalnega sindikalnega sveta. Zboru sta prisostvovala tudi sekretar Sveta ZSJ Marijan Rožič in tajnik republiškega sindikalnega sveta Jože Marolt. Po uvodni svečanosti, posvečeni petdeseti obletnici revolucionarnih jugoslovanskih sindikatov in dvajseti obletnici samoupravljanja, potem ko je dosedanji predsednik Pavle Pečar razdelil posebna priznanja 29 sindikalnim delavcem za njihovo dolgoletno, nesebično in požrtvovalno delo v sindikatih, je občni zbor izzvenel v delovni dogovor sindikatov na slovenski obali.

Sindikati na Koprskem ocenjujejo, da je bil gospodarski in družbeni razvoj v zadnjih letih na obali razmeroma ugo-

den. Tako je v minulih dveh letih porasel dohodek za 35%, narodni dohodek za 12%, produktivnost pa celo za 30%.

Razen nekaj izjem je koprsko gospodarstvo na dovolj trdnih temeljih, ocenjujejo sindikati na slovenski obali. Te uspehe, zlasti dragocene, ker so bili doseženi v času delovanja gospodarske reforme in njenih zaostrenih pogojev gospodarjenja, pa v sindikatih na obali pripisujejo v prvi vrsti pravilni razvojni politiki tako kolektivov kot občin, naslonitvi na lastne sile, smotrnemu izkoriščanju komparativnih prednosti na obalnem območju, skladnejšemu razvoju družbenih dejavnosti in poglobljeni samoupravnih odnosov.

Kljub tako izraženemu izhodišču pa so sindikati na slovenski obali na občnem zboru strnili svoje bodoče prizadevanje v dvanajst točk, dvanajst glavnih nalog. Tako se bodo sindikati še naprej zavzemali za razčiščevanje konceptov razvoja, za izdelavo razvojnih programov delovnih organizacij ter za sprotne prilaganje teh programov gospodarskim tokovom. Sindikati se bodo zavzeli tudi za upoštevanje že izdelanih osnovnih meril razvoja pri opredeljevanju vsakokratne ekonomske politike, zlasti pa pri investicijah; zavzemali se bodo za nadaljnje razvijanje vseh oblik poslovnega ter drugega sodelovanja in integracije tako na obali kot v širšem prostoru.

Ceprav se je večina podjetij na Koprskem uspešno prilagodila reformnim zahtevam in pogojem gospodarjenja, je po mnenju sindikatov zlasti zadnje obdobje naraščajočih inflacijskih teženj prikrilo marsikatero težavo. Zato se tudi obalni sindikalni svet v svoji programski osnovi zavzema za pravočasno odkrivanje in saniranje posameznih žarišč slabega gospodarjenja, da bi tako lahko pravočasno pripravili in izvedli sanacijske programe. Še posebej naj velja pozornost ugotavljanju dejanskih vzrokov za neuspešno gospodarjenje. Sindikati ob tem opozarjajo zlasti na dejstvo, da je eden najpogostejših vzrokov za težave pomanjkanje kadrov in njihova nesposobnost. Sestavni del prizadevanj za hitrejši gospodarski in družbeni razvoj

pa mora postati skrb za nenehno poglobljanje samoupravnih odnosov. Pri prizadevanjih za napredke samoupravljanja se ne bi smeli ustavljati samo pri samoupravni zakonodaji, temveč bi se morali zavzeti za prevrednotenje vsega tistega, kar vpliva na raven odnosov; to pa je pomenujeto pri samoupravljanju na Koprskem tako informiranje kot skrb za izobraževanje delavcev in drugo.

Sindikati na obalnem območju posebej opozarjajo, da je bodoči razvoj gospodarstva v marsičem odvisen od sodelovanja med obalnimi občinami na vseh področjih gospodarskega in družbenega življenja, delitvi dohodka in osebnih dohodkov pa pripisujejo vlogu enega izmed najbolj odločilnih momentov v gospodarjenju, standardu in napredku. Sindikati na Koprskem se med drugim zavzemajo, da bi uredili vprašanje najnižjega osebnega dohodka kot eksistenčnega minimuma in da bi postavili tudi spodnjo mejo reprodukcije sredstev za proizvodnjo kot minimalna stopnja akumulativnosti. Nastajajoče socialne razlike, ki jih prav gotovo pogojuje tudi nagrajevanje po delu, pa bi morali začeti v prihodnje veliko bolj intenzivno odstranjevati z investiranjem v vse oblike družbenega standarda.

Slednjič velja omeniti še dve točki iz programske osnove sindikatov na slovenski obali. Prva med njima je pravzaprav opozorilo sindikatov, da gospodarskih in drugih težav ni možno reševati z odpuščanjem. Morebitne viške delovne sile bi zato morali pravočasno ugotavljati in storiti vse potrebno, da jim poiščemo tudi rentabilno zaposlitev. Slednjič se sindikati na Koprskem zavzemajo za pravočasno odstranjanje žarišč inflacije ter za preprečevanje vseh tistih teženj in pojavov, ki povzročajo nestabilnost. Nestabilnost tržišča in cen neposredno ogražata standard proizvajalcev, kar pa vedno znova najbolj prizadene zlasti tiste kategorije z najnižjimi osebnimi dohodki, poudarjajo sindikati na Koprskem. nn

Ob zaključku redakcije

LJUBLJANA

Vinko Hafner v RO sindikata delavcev industrije in rudarstva

Z noveliranim zakonom o pokojninskem zavarovanju in z zakonom o delovnih mestih, za katera se šteje delovna doba s povečanjem, se je z ene strani na splošno povečalo število upravičencev do beneficirane delovne staže, z druge strani pa se je zmanjšalo število rudarjev, za katere tudi po novih predpisih šteje delovna doba s povečanjem (12 mesecev delovne dobe za oziroma 16 mesecev pokojninske dobe). Medtem ko komunalni zavodi za socialno zavarovanje v Sloveniji navedene predpise dosledno upoštevajo, pa drugod v državi temu ni tako in rudarjem priznavajo beneficirani staž še po starih, zanje ugodnejših predpisih.

Zaradi vsega tega se slovenski rudarji čutilo dvakrat prikrajšani. Ze pred časom so izrazili željo, da bi se o teh zadevah pogovorili s predsednikom republiškega izvršnega sveta Vinko Hafnerjem. RO sindikata delavcev industrije in rudarstva je v zvezi s tem predlagal, da bi morebitni se-

stanek s tov. Hafnerjem razširili še na razpravo o sedanjih sistemski rešitvi beneficiranja nasploh in o sedanjih zahtevah za rešitev beneficiranja v naši republiki in državi kot celoti. Minulo sredo se je podpredsednik Izvršnega sveta skupščine SRS Vinko Hafner tudi odzval vabilu RO sindikata delavcev industrije in rudarstva. V daljšem razgovoru s predstavniki tega sindikata, rudniških kolektivov in drugih je obširneje pojasnil problematiko beneficiranja delovne dobe nasploh, seveda pa še posebej v rudarstvu. Na njegovo pobudo so udeleženci posveta sklenili, naj bi gradivo o teh vprašanjih, ki ga bo pripravila posebna delovna skupina strokovnjakov najkasneje februarja prihodnjega leta, predložili v odobritev tudi skupščini republiške skupnosti socialnega zavarovanja, s čimer bi v mejah zakonskih pooblastil — verificirali prihodnjo politiko glede uveljavljanja pravice do beneficiranja delovne dobe v naši republiki.

Zaradi zaključka redakcije bomo lahko obširneje o tem posvetu poročali šele v prihodnjih številkah DE. -mG

Pravna posvetovalnica DE

● VPRAŠANJE: Podjetje, kjer sem zaposlen, mi je dodelilo v uporabo stanovanje; ob vselitvi sem podpisal pogodbo, po kateri sem dolžan stanovanje izprazniti ob prenehanju delovnega razmerja. Ker se želim zaposliti drugje, me zanima, ali se bom moral ob prenehanju dela res izseliti, ali pa lahko stanovanje obdržim. Pri tem naj pripomnim, da imam družino.

● ODGOVOR: Po zakonu o stanovanjskih razmerjih je mogoče odpovedati stanovanjsko pogodbo (poleg splošnih pogojev za odpoved stanovanjske pravice) tudi tedaj, kadar preneha delovno razmerje delavcu, ki je dobil stanovanje v uporabo od delovne organizacije, in sicer iz naslednjih razlogov: po lastni zahtevi ali prošnji, zaradi samovoljne zapustitve dela ali zaradi izključitve iz delovne skupnosti itd. To pomeni, da vam podjetje, ki vam je dalo stanovanje v uporabo, lahko odpove stanovanjsko pogodbo, če boste sami odpovedali delovno razmerje ali samovoljno zapustili delo. Če pa vam bi delovno razmerje odpovedala delovna organizacija, vam stanovanjske pogodbe ne bi mogla odpovedati.

Če torej nameravate prekiniti delovno razmerje s sedanjo delovno organizacijo, vam lahko le-ta po zakonu odpove tudi stanovanje. Rok za odpoved stanovanjske pogodbe je tri mesece po prenehanju delovnega razmerja. Pri tem naj še omenimo, da vam podjetje ni dolžno priskrbeti drugega stanovanja, temveč vam je treba priskrbeti le najpotrebnejše prostore. Omenjena določila pa ne veljajo, če ste uporabljali stanovanje več kot deset let. M. LIPUŽIČ

● VPRAŠANJE: Zaposlen sem štiri mesece pri zasebnem delodajalcu — gradbenem obrtniku. Ker je to moja prva zaposlitev, mi je ob nastopu službe dejal, da mi bo prvi mesec plačal 300 N-din, čez dva meseca 400 N-din, nato pa po 500 N-din mesečno. Kljub temu dogovoru pa mi delodajalec osebni dohodek izplačuje zelo neredno, poleg tega pa zahteva od mene, da stalno delam nadure. Slišal sem tudi, da bi mi moral dati višji osebni dohodek, in to že od vsega začetka. Odgovorite mi, prosim, kolikšen osebni dohodek bi mi moral plačevati delodajalec in koliko mi mora plačevati za nadurno delo. M. P. — LJUBLJANA

● ODGOVOR: Zakon o delovnih razmerjih delavcev, ki delajo pri zasebnih delodajalcih, določa, da ima delavec pravico

do osebnega dohodka, ki se določi z delovno pogodbo. S to pogodbo se tudi določijo plačilni roki. Zakon namreč strogo zahteva, da mora vsak delodajalec z delavcem skleniti pismeno pogodbo, s katero morajo biti urejena najpomembnejša vprašanja iz medsebojnih odnosov med delavcem in zasebnim delodajalcem. Zlasti mora pogodba vsebovati določila o delovnem času, o osebnem dohodku in o nadomestilih, o dopustih, o odgovornem roku in o drugem. Kot je razvidno iz vašega vprašanja, delovne pogodbe sicer niste sklenili, kljub temu pa osebni dohodek, ki vam ga delodajalec plačuje, ne sme biti nižji od osebnega dohodka, ki ga za enako ali podobno delo prejemajo delavci v delovni skupnosti, ki delajo z družbenimi sredstvi, to je v podjetjih. Do polnega osebnega dohodka pa ste po mojem mnenju upravičeni že od prvega dne zaposlitve, saj gre v vašem primeru za nekvificirano delo, za katero ni potrebna kakšna posebna priležitev. Verjetno je osebni dohodek 500 din mesečno tudi prenizek, vendar pa bi vam lahko to povedali le v vaši občini, in sicer pri upravnem organu, ki je pristojen za delo. Le ta organ namreč more ugotoviti prej omenjene povprečne osebne dohodke v podjetjih. Če vam je zasebni delodajalec izplačeval manj, kot bi moral, potem lahko razliko zahtevate, če ne bo sam pristal na plačilo, s tožbo pri pristojnem sodišču.

Za delo, ki ga opravljate preko polnega delovnega časa, to je za nadure, vam gre vaš urni osebni dohodek, povečan najmanj za 50%. Te nadure, seveda če ste jih opravili na zahtevo zasebnega delodajalca, vam mora vaš delodajalec prav tako v celoti izplačati. M. STUPAN

KUPON za pravno posvetovalnico DE

TOMOS

CITROËN

IMATE VELIKO DRUŽINO? POTREBUJETE OBSEŽEN PRILJAZNI PROSTOR? LJUBITE SPORT, LOV, RIBOLOV, IZLETE V NARAVO? NOVO CITROËNOVO VOZILO AMI-8 BREAK JE KOT NALASC USTVARJENO ZA VAS!

TO JE AVTOMOBIL, KI JE OBENEM ROBUSTEN IN VZDRŽLJIV, PRAKTICEN IN CENEN, VAREN IN UDOBEN, TEHNIČNO DOGNAN IN ESTETSKO DOVEŠEN.

AMI-8 BREAK je zdaj na voljo tudi vam. Kupite ga lahko v Tomosovih prodajalnah v Kopru, Ljubljani in Beogradu ter pri trgovskih zastopnikih: »Autobačka« Sombor, »Autohrvatska« — filijala Split, »Auto kuća Sumadija« Beograd, »Automakedonija« Skopje, »Auto-promet« Niš, »Autoslovanija« Osijek, »Autovojvodina« Novi Sad, »Jeklotehna« Maribor, »Metalia commerce« Zagreb in »Slovenija avto« Ljubljana. Iz tujine pa lahko vaši sorodniki in prijatelji vplačajo AMI-8 BREAK tudi pri firmi MULTIHOLD S. a. r. l. Paris 8e, 9, Rue Faubourg St. Honoré.

AMI-8 BREAK je naprodaj za dinarje ali za devize CENA: 25.067.— din ali 1.722.— USA \$ + 1.053.— din. Ceni sta fco Koper z vračunanom 17,5% prometnim davkom in obračunanom 10% popustom pri nakupu za devize Devizna vplačila možna tudi v vseh drugih konvertibilnih valutah z osebnega deviznega računa ali iz tujine kot darilo.

DOBAVNI ROK je, do 90 dni od prispetja akontacije v znesku 13.000.— din na tekoči račun Tomosa oziroma 15 do 30 dni od prispetja deviznega zneska na devizni račun Tomosa ali trgovskega zastopnika. Dobava vozila je zagotovljena po vrstnem redu vplačil.

Dobro organizirana servisna služba in rezervni deli so na voljo pri vseh trgovskih zastopnikih pri Tomosovih servisnih delavnicah v Kopru, Ljubljani in Mariboru, razen tega pa še pri »Autobačka« Vukovar, »Auto Dubrovnik« Dubrovnik, »Autoservis« Rijeka, »Auto service« Zadar, »Strojrad« Sarajevo in »Tomos-Citroën« servis Matevž Stefe Trzin.

AMI-8 BREAK

- DVOVALJNI ZRAČNO HLAJEN MOTOR 602 ccm • 35 KM PO SAE • NAJVEČJA HITROST 120 km/h • PORABA GORIVA 6,4 l na 100 km • POGON NA PREDNJA KOLESJA • PLOŠNATE ZAVORE NA PREDNJIH KOLESIH • STABILIZATOR NAGIBA VOZILA • INERCIJSKI BLAZILCI SILNKOV • POJAČANO VZMETENJE • ALTERNATOR 12 V • LOČENI PREDNJI SEDEŽI • PREKLOPNI ZADNJI SEDEŽI • PET VRAT • AMORTIZERJI NA ZADNJIH VRATIH • UPORABNA POVRŠINA PRILJAZNEGA PROSTORA 1,40 m² • UPORABNA PROSTORNINA PRILJAZNEGA PROSTORA 1,50 m³ • NOSILNOST 370 kg • DOVOLJ PROSTORA ZA PET OSEB • KLJUCAVNICA NA KRMILU • OBLAZNJENA INSTRUMENTALNA PLOŠČA • IN ŠE VRSTA PODROBNOSTI, KI SKRBJO ZA VAŠO VARNOST IN UDOBJE

Brez plotov

Ptujski sindikati o letošnjih gospodarskih gibanjih in o osnovnih izhodiščih ekonomskega razvoja občine v prihodnjem letu

Ekonomisti v ptujski občini napovedujejo, da se bosta družbeni proizvod in splošna poraba znotraj občinskih meja v prihodnjem letu povečala za 10 do 12%. Pri tem računajo, da bo fizični obseg industrijske proizvodnje narasel za 8 do 9%, zaposlenost v družbenem sektorju za 2%, produktivnost dela za 6%, izvoz blaga in storitev za 10%, življenjski stroški naj bi narasli za 6 do 7%, nominalni osebni dohodki na zaposlenega za 10 do 12%, realni osebni dohodki za 5%, investicije v osnovna sredstva pa za 10%. Ob tem imajo posamezne gospodarske panoge objektivne možnosti, da dosežejo v prihodnjem letu naslednji porast družbenega proizvoda: industrija za 12%, kmetijstvo in gozdarstvo za 7%, gradbeništvo za 5%, trgovina za 12%, gostinstvo in turizem za 10%, obrt za 15% in stanovanjska in komunalna dejavnost za 6%.

Plenum ptujskih sindikatov ocenjuje ta predvidevanja ekonomistov kot realna. Zato so sindikati v Ptuj tudi sklenili priporočiti občinski skupščini, naj sprejme resolucijo gospodarskega razvoja v prihodnjem letu tako, kot jo označujejo predvidevanja ekonomistov. Priporočilo je toliko bolj upravičeno, ker predvidevanja predstavljajo nekoliko umirjenejšo letošnjo stopnjo gospodarske rasti, splošna poraba iz občinskih sredstev pa bo ob nespremenjeni obdavčitvi enaka porasti družbenega proizvoda. Uresničenje programa pa slednjič zagotavlja tudi že opravljene rekonstrukcije in modernizacije tehnoloških postopkov ter razširitev proizvodnih zmogljivosti v industriji, kmetijstvu, prometu, trgovini in v obrti, ki letos še niso bile v celoti izkoriščene.

Na prvi vjeda torej brez zadreg v bližnji prihodnosti. To je sicer v glavnem res, resnična pa je hkrati tudi ugotovitev in pripomba ptujskih sindikatov, da občina kljub takim družbeno-ekonomskim gibanjem v bližnji prihodnosti in ob taki dinamiki gospodarske rasti še vedno ostaja nerazvita občina. Pravo predstavlo o zagrati ptujskega gospodarstva pa si je mogoče ustvariti šele tedaj, če vemo, da industrijsko proizvodnjo predstavljajo — razen »TGA Kidričev« — manjša podjetja, ki imajo po vrhu še visoko odpisana osnovna sredstva — za več kot 50% — da kmetijska proizvodnja nima zagotovljene svoje perspektive v živilsko-predelovalni industriji, čeprav, denimo, predstavlja ptujska občina pri vzreji prasičev 30% slovenskega potenciala. Očitno je tudi to, da ptujska komunalna banka ne more s svojimi sredstvi zagotoviti učinkovitejših materialne baze za hitrejši razvoj gospodarstva.

Ptujsko gospodarstvo je treba oploditi s kapitalom iz drugih občin, opozarjajo sindikati. Zato bi bilo potrebno po njihovem prepričanju na stečaj opretili občinska vrata vsakomur, ki bi hotel investirati. Razen tega pa se lahko opičdi kapital ptujskega gospodarstva tudi z intenzivnejšim povezovanjem tako znotraj občine kot tudi s podjetji izven občine. Spodbujati poslovno sodelovanje in integracijske procese, odpirati občinska vrata podjetjem iz drugih občin — to je eno izmed opozoril občinskega sindikalnega sveta ptujski občinski skupščini, ko v teh dneh sprejema resolucijo v družbeno-ekonomskih gibanjih v prihodnjem letu. A tudi ptujski sindikati so si žadali za priorit taržno nalogo, da povabijo že v bližnji prihodnosti za okroglo mizo vse vodilne kadre v občini na razgovor o tem, kakšne so dejanske možnosti za večje sodelovanje ptujskega gospodarstva z gospodarstvom drugih občin. Prj tem so sindikati zatržno odločeni, da preprečijo sleherno »zakulisno poigravanje« z usodo kolektivov. Tako si velja razložiti tudi sedanji poziv ptujskih sindikatov, naj občinska skupščina pokliče na razgovor vodilne predstavnike ptujskega kmetijskega kombinata in Perutnine, ki se že lep čas brezuspešno pogajata o sodelovanju pri investiciji v novo klavnico in se kaj lahko primeri, da se uresniči tista — kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima. Tako se vendarle ne bi smeli poigravati z usodo vsega kmečkega prebivalstva v občini — so pristavili na plenumu ptujskega občinskega sindikalnega sveta s precej povzdignjenim glasom.

In kot kaže, je slaba volja ptujskih sindikatov upravičena. S. B.

Nerazvita organizacija ne more biti učinkovita

(Dadaljevanje s 1. strani)

navali nekatere aktualne, a specifične probleme posameznih dejavnosti in panog. Bolj v pozoritev kot za popolno informacijo povzemamo naslednje glavne naloge:

- Svet za energetiko: organizacija elektrogospodarstva, izvajanje sporazumov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, integracijski procesi in samoupravno dogovarjanje, beneficiranje delovne dobe v rudarstvu, 42-urni delovni teden v rudarstvu, problematika ukinitja neperspektivnih rudnikov;
- Svet za črno in barvno metalurgijo: za osnove enotnih meril za delitev dohodka in osebnih dohodkov, izvajanje sanacijskega programa v rudniku Mežica;
- Svet za tekstilno, usnjarsko in obutveno industrijo: analiza kvalifikacijske strukture v tekstilni industriji, ocena sanacije tovarn usnja Soštanj in Smarino, analiza razvojnih programov v obeh panogah;
- Svet za gozdarstvo, lesno industrijo ter industrijo celuloze in papirja: analiza gospodarstva v lesni industriji, enostavna in razširjena reprodukcija v gozdarstvu, delovne in življenjske razmere gozdarskih delavcev;
- Svet za kemično industrijo, industrijo lekovin in industrijo z-

me: poslovni rezultati panoge, sanacija Cinkarne Celje;

• Svet za grafično industrijo in založništvo: izobraževanje in sodelovanje v grafični industriji, problematika zasebne grafične dejavnosti;

• Svet za kovinsko in elektroindustrijo: delitev dela in poslovno tehnično povezovanje v kovinski industriji, vsebina in metode dela sindikalne organizacije v združenj Iskri.

S tem skopim opisom seveda ni so mogle biti predstavljene vse naloge republiškega odbora, njegovih komisij in svetov. Iz programa so »odbrane« le tiste, ki najbolj zgovorno označujejo bodoča prizadevanja republiškega vodstva tega strokovnega sindikata. Mimo vsega pa velja tudi pripomniti, da bodo vsakokratne razmere delovni program dopolnjevale, ga razširjale in določale trenutni vrstni red pri reševanju posameznih problemov.

VSEKAKOR RESEN PROBLEM

Kot osnova za razpravo o načelih organiziranosti sindikalnih organizacij v združenih podjetjih in v podjetjih z zunanjimi obrati je služila na plenumu občirna analiza organiziranosti,

oblik, metod in vsebine delovanja sindikalnih organizacij, ki so jo pripravili sodelavci odbora na osnovi razgovorov v devetih slovenskih združenih podjetjih ali podjetjih z zunanjimi obrati. Čeprav bomo obširneje spregovorili o teh ugotovitvah, zlasti pa o stališčih republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva v prihodnji številki našega tednika, naj tokrat vendarle povzamemo nekatero najbolj značilne ugotovitve iz razprave na to temo. Tako se je kot rdeča nit prepletalo skozi vso razpravo spoznanje, da so razmere v združenih podjetjih in podjetjih z zunanjimi obrati sila neurejene; ne gre samo za ekonomske odnose, gre tudi za medsebojne odnose in ne nazadnje tudi za delovanje družbeno-političnih organizmov in tako torej tudi sindikata. Pri tem je značilno, da čim rahlejšje so vezi tega povezovanja — tem bolj urejeni so odnosi. Po drugi

strani pa se spet lahko prepričamo, da je tesno povezovanje tako čvrsto, da pomeni že podrejanje. Tako niso izjemni primeri, ko posamezni dislocirani obrati ne le nimajo nobenih materialnih priložnosti, temveč sploh ne vedo za svoje poslovne bilance. Odnosi se zapletajo celo

inles OKNA
VRATA
POLKNA
PRODAJA
NA
ribnica KREDIT

tako daleč, da osnovna sindikalna organizacija noče ničesar slišati o ustanovitvi sindikalne organizacije v pridruženem obratu. Predstavnik iz tržišče občine je to potrdil s primerom sindikalne organizacije podjetja Kompas in ljubljanske tovarne Rog.

Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije je v razpravi izoblikoval stališče, ki bi ga lahko takole povzeli: nerazvita organizacija sindikalne organizacije ne more biti sila, ki bi uspešno spodbujala procese za izpopolnjevanje samoupravne družbene te dejstvo narekuje, da se z vsjo pozornostjo lotimo problemov organiziranosti sindikalne organizacije, posebej pa demokrati- zacije notranjih odnosov. Prvo načelo pri tem bi moralo biti, da je potrebno za učinkovito delovanje sindikalne organizacije uskladiti organizacijo sindikata z organizacijo samoupravljanja; drugo načelo pa je v tem, da proizvajalcem ne bi smeli dohodka odtujevati, temveč da bi jim ga morali čim bolj približati. V prihodnjih prizadevanjih republiškega odbora, da bi uredili te zares pereče odnose v združenih podjetjih in v podjetjih z zunanjimi obrati, ki se z vsimi posledicami odražajo tudi na delu sindikatov v teh organizacijah, pa bosta prav ti načeli služili kot izhodišče pri iskanju rešitev. S. B.

PO KAKŠNI POTI?

(Dadaljevanje s 1. strani)

voj, bodisi najbolj aktualna in pomembna, bodisi premaloprijasna in argumentirana v doslej sprejetih dokumentih. Tako osnutek resolucije ne obravnava vseh področij družbenega delovanja komunistov; opira se predvsem na tista, na katerih se odvijajo najpomembnejše bitke za družbeni razvoj. Ne glede na tako naravo resolucije, ki jo zahteva sama vsebinska usmeritev prvega zasedanja republiške konference, pa je komisija predlagala, naj bi se na prihodnjih zasedanjih konference usmerili v obravnavo posameznih političnih, ekonomskih in drugih perečih družbenih vprašanj. To bi omogočilo ne le pogostejše sestajanje konference, ampak tudi večjo konkretnost in dognanost v stališčih ter pri oblikovanju politike ZKS o najbolj občutljivih vprašanjih slovenske družbe.

Osnovna naloga resolucije bo torej, da bo na podlagi novih spoznanj in izkušenj znova opredelila stališča, ki bodo vodila

Zvezo komunistov in celotno slovensko družbo, hkrati pa bo dovolj trdná opora komunistom tudi pri njihovem spopadu s silami, ki si takega razvoja ne želijo in ki mu odkrito in prikrito nasprotujejo s svojimi idejno-političnimi koncepti. Komisija si je v osnutku resolucije posledno prizadevala izogniti popolnemu načenanju vprašanj, o katerih je ZKS že sprejel ustrezne sklepe.

Osnutek resolucije, o katerem bo potekala javna razprava vse do zasedanja konference, je razdeljen v tri vsebinska poglavja, ki v osnovi opredeljujejo temeljne smeri delovanja komunistov v sedanjem obdobju. Ta poglavja vsebujejo stališča komunistov o idejno-političnem boju za samoupravne odnose in v uredničenju družbeno-ekonomske reforme, o nadaljnjem razvoju političnega sistema ter o sodobni vlogi Zveze komunistov Slovenije.

Ze naslovi posameznih poglavij resolucije, še bolj pa njihova vsebinska razčlenitev kažejo, da je komisija želela tudi

z vsebino in z načinom oblikovanja osnutka resolucije poudariti, da je težišče boja in delovanja komunistov ne le v Zvezi komunistov, kjer se oblikuje le dogovor o temeljni politični usmeritvi, ampak na vseh področjih združenega dela, v katerih je potrebno uveljaviti temeljno politično usmeritev.

V tej kratki informaciji o pripravah na I. sejo konference ZKS ni mogoče opozoriti na stališča komunistov ob posameznih problemih in dilemah našega razvoja, posebno še, ker se je javna razprava o osnutku tega dokumenta šele začela. Zato le to; vredno ga je prebrati, čeprav je morda na nekaterih mestih okoren in so nekatere trditve v njem preveč kategorične, ne le zato, ker z njegovo pomočjo poskušamo odgovoriti na vprašanje, kako bomo uravnavali družbeno aktivnost na Slovenskem v prihodnjem obdobju, ampak predvsem zato, ker je še čas, da ga v javni razpravi vsebinsko in oblikovno kolikor mogoče izboljšamo.

VINKO BLATNIK

Trpežne naloge

Nadaljevanje s 1. strani)

poprечно delovnih in ustvarjalnih delov gospodarstva in družbe. Boj proti reformi je pritisk, ki ogroža naš hitrejši razvoj.

Dokazi za to trditev?

Dovolj bo en sam, glasi pa se: zakaj je treba v besedila programskih dokumentov ZK, po štirih letih bitke za reformo, še vedno vpisovati tale predreformna načela in stališča:

— upreti se moramo vsem novim družbenim obveznostim gospodarstva in etatičnega odvijanja dohodka ter temu, da bi se zmanjševal vpliv združenega dela na razpoložljivo dohodkom (odpravi državni kapital na vseh ravneh, monopolno razpolaganje s

sredstvi v delovnih organizacijah, trgovini in bankah itd.);

— zavzemamo se za oblikovanje skladov, ki bi jih uporabili za preusmeritev tistih dejavnosti, ki na sedanji stopnji niso več produktivne in zato tudi ne družbeno potrebne;

— v bančnem mehanizmu je potrebno odpraviti monopolni položaj bank, ukrepati zoper premahno gospodarsko povezanost med podjetji in bankami, povečati vpliv ustanoviteljev in komitentov na politiko bank ter zaostri odgovornost bančnega aparata pri strokovnih odločitvah;

— naša naloga je, da odstranujemo pregrado med gospodarskim in drugimi področji družbenega dela, ker otežuje, da bi skupno učinkovito reševali probleme družbe-

nega dela. Od izpolnitve te naloge je odvisno, ali se bodo povečali delovna sposobnost, znanje, izobrazba in kultura delovnih ljudi v vseh dejavnostih. Za uspešno uresničitev te naloge je potrebno analizirati materialno podlago teh dejavnosti, izoblikovati ustrezno zbiranje sredstev v različnih skladih in zagotoviti neposredni vpliv tistih, ki sodelujejo pri financiranju teh dejavnosti in drugih samoupravnih delavnikov;

— nelikvidnost, ki močno ovira reformne procese, je strnjen izraz vseh temeljnih problemov v reprodukcijskih procesih, premalo razvitih tržnih poslovnih norm in odporov, ki se porajajo v prehodu od etatičnega k samoupravnemu tržnemu gospodarstvu. Zavzemamo se za razumno, celovito in skladno izvajanje vseh ukrepov v ekonomskem sistemu in ekonomski politiki za prihodnje leto, ki morajo omogočiti, da se bosta povečali lik-

vidnost in reprodukcijska sposobnost gospodarstva.

To je nekaj stališč iz gradiva, pripravljene za 1. sejo konference ZKS, ki pa vsa vsebujejo vnosne misli Borisa Kraigherja, utemeljitelj reforme.

K jasnim stališčem ni tokrat kaj reči! Nedvomno pa bi kazalo spregovoriti kaj več ob vprašanjih, kot so: zakaj so takšna stališča kar naprej na seznamu naših neizpoljenih napovedi in nalog; zakaj dovoljujemo regresiranje podpreravno produktivnega dela na račun ekspanzije tistih delov našega gospodarstva, ki vodijo k uspehu reforme itd.

Z eno besedo: zakaj si ne prizadevamo zagotoviti zmago reforme predvsem z odpravljanjem vzrokov za močno uspešne pritiske v škodo našemu razvoju, ne pa samo z njihovimi političnimi prepo-

VINKO BLATNIK

Novo na tržišču!

Osebni avtomobil ŠKODA, model 1970, z novo obliko karoserije in z novim zavornim sistemom.

Na voljo so naslednji tipi vozil:

- ŠKODA Š 100   cena 21.200.— din
- ŠKODA Š 100 L   cena 22.200.— din
- ŠKODA Š 110 L   cena 23.200.— din

Vse informacije in dinarska vplačila sprejema

volan ljubljana
k ersn i k o v a 6

telefon 311-734

IZREDNA SEJA DELAVSKEGA SVETA V ISKRINI TOVARNI ORODJA:

Enoten sklep: izbris iz registra

Slaba volja spričo nerešenih vprašanj, ki se kopičijo v Iskrini tovarni orodja tako rekoč od takrat, ko se je porodila zamisel o ustanovitvi te delovne organizacije, je minuli teden prekipela. Člani delavskega sveta so se po dvoletnem prenašanju težkega bremena in velikih obveznosti — ki, mimogrede povedano, niso bile posledica slabega gospodarjenja ali slabega dela — ter iskanju najrazličnejših rešilnih bilk odločili, da se poslužijo odločnih ukrepov, pa čeprav bi s tem »podpisali svoj lastni pogreb«, kot so dejali.

Ni naključje, da so se delav-

lavskega sveta, ki je bil minuli teden, odločili za izbris svoje

delovne organizacije iz registra gospodarskih organizacij pri okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani. S tem bodo dosegli, da se bodo zamislili nad usodo Tovarne orodja in nujno potrebni sanacijski ukrepi tudi tisti, ki so vse doslej s tem odlašali in odlašali in dopustili, da je kolektiv zabredel v hude težave, čeprav so bili »glavni botri« pri njegovem rojstvu.

Za boljše razumevanje dogodkov v Tovarni orodja in odločitve delavskega sveta le nekaj besed o ozadiju zagate, v katero je zašla ta Iskrina delovna organizacija.

Zamisel o rojstvu tovarne orodja se je porodila v združenem podjetju Iskra že leta 1962. Dve leti pozneje so bili odobreni potrebni elaborati, nabavljeni so bili stroji. Medtem pa je prišlo do gospodarske reforme; ustanovitev nove tovarne se je pošteno zavlekla in stroji, kupljeni s krediti, so stali v zabojih vse do minulega leta.

Že iz teh skopih podatkov je razvidno, da se je kolektiv tovarne orodja že na začetku proizvodnje znašel v težavah, ki jim sam ni mogel biti kos. Če smo konkretni: majhen, stočlanski delovni kolektiv je moral na začetku svoje poti prevzeli dolgove v višini skoraj 33 milijonov N dinarjev. Tolikšne obveznosti kolektiva pa so v dobršni meri nastale kot posledica zamude pri dograditvi tovarne.

»Od takrat dalje, to je od registracije podjetja naprej, iščemo rešitev,« so povedali v Iskrini orodjarni. »Naši sanacijski načrti pa so naleteli vedno znova na gluha ušesa in glede na ogromne obveznosti je iz meseca v mesec rasla tudi izguba. Strokovnjaki so pričeli odhajati, spričo kadrovskih vrzeli nismo mogli izpolnjevati plana. Na septemborskem zboru delovne skupnosti smo razpravljali o priključitvi k Tovarni za elektronomo in avtomatiko, vendar nihče ni bil za to...«

Iz razgovora v Tovarni orodja sem povzel, da se je kolektiv pozneje premislil. Zaprosili so vodstvo Tovarne za elektronomo in avtomatiko za pojasnila oziroma odgovore na nekatera vprašanja v zvezi s priključitvijo, ki pa jih do izrednega za-

sedanja delavskega sveta niso prejeli. Direktor Iskrine tovarne za elektronomo in avtomatiko je bil namreč zaradi boleznih odsoten in ni mogel pripraviti potrebne dokumentacije, ki so jo želeli imeti v Tovarni orodja.

Tako je prišlo v Tovarni orodja do izrednega zasedanja delavskega sveta. Rezultat je znan: soglasen sklep o izbrisu iz registra gospodarskih organizacij.

»Edina rešitev za Tovarno orodja je danes v tem, da se nekam priključijo...« mi je dejal inž. Janez Šilc, tajnik družbeno-političnih organizacij v združenem podjetju Iskra. »Rojstvo orodjarnje je bilo izredno drago in je povzročilo kolektivno tolikšno težavo, da si

sam ni mogel pomagati. Danes je usoda tega kolektiva v rokah samoupravnih organov Tovarne za elektronomo in avtomatiko. Pržan. Če se bodo sporazumeli o združitvi, potlej bo vprašanje rešeno. Če ne..., no, pustimo ugotavljanje. Škoda, da se orodjarna že prej ni ogrela za to rešitev...«

Da nam kdo ne bi očitil enostranskega prikazovanja zadev, sem zaprosil z izjavo v zvezi z združitvijo tudi inž. Andreja Pardubskega, direktorja Tovarne za elektronomo in avtomatiko, Poudaril je, da je orodjarna Iskrinim podjetjem potrebna in da bi pomenila likvidacija orodjarnje nadražno in najbolj nesmiselno rešitev.

»Orodjarna naj bi po prvotnem konceptu združenega podjetja Iskra Kranj delovala kot samostojna enota, ki naj bi služila potrebam razvijajočega se združenega podjetja in pomagala s svojim delom in kapacitetami dvigniti tehnološko raven vseh skupnih tovarn na ožjem

gravitacijskem območju. Tovarne orodja,« je dejal inž. Pardubsky. Ze pogled v tovarno nam kriva, da je tudi opremljenost te enote taka, da omogoča realizacijo zahtevnega in obširnega programa orodjarske dejavnosti. Jasno je, da je gradnja tovarne prinesla poleg finančnih bremen tudi tehnološke probleme v zvezi s staranjem opreme. Ob em ne smemo pozabiti, da taka počasnost, kot smo ji bili priča v tem primeru, tudi ne vpliva spodbudno na kadre, ki naj bi v taki organizirani enoti videli svojo perspektivo desetletja vnaprej. Dalje sodim, da bi moralo združeno podjetje Iskra vzdrževati in razvijati orodjarno, dokler ne bi pošteno shodila da bi ji torej moralo pomagati pri osvajanju proizvodno-tehnološkega koncepta. Ker samoupravni organi združenega podjetja Iskra podpirajo rešitev problema Tovarne orodja v okviru pržanske tovarne in so organizacije združenega podjetja pripravljene prevzeti del finančnega problema, ki danes tare orodjarno, sodim, da je pred samoupravnimi organi Tovarne za elektronomo in avtomatiko važna odločitev, ki naj bi obema kolektivoma omogočila vzajemno pomoč in skupno pot na tržišče.«

A. ULAGA

PRELOMNO LETO

Industrijsko montažno podjetje »TERMIKA« Ljubljana doživlja proizvodni in izvozni »boom«

Leto, ki se izteka, je pomenilo za kolektiv industrijskega in montažnega podjetja TERMIKA Ljubljana pravcato prelomnico. S prejšnjimi navadami so prelomili, ko so vpeljali obračun proizvodnje po metodi direktnih stroškov. V novo obdobje pa so vstopili, ko je sredi leta začela obratovati nova tovarna mineralne volne na Trati pri Škofji Loki, kar je vse službe v podjetju postavilo pred izredno zahtevno in zapleteno nalogo: kako čimbolje organizirati delo in proizvodnjo, kako znatno povečano proizvodnjo tudi prodati. Naloga je bila še toliko težja zaradi tega, ker TERVOL in druge vrste fenoliziranih proizvodov predstavljajo artikle, ki jih domači trg doslej ni kaj prida poznal in jih je zato tudi malo uporabljal, prodor na inozemsko tržišče pa je kajpak možen le ob ustreznih kvaliteti in konkurenčni ceni.

Zdaj je že mogoče reči, da je kolektiv Termike večino teh nalog z uspehom opravil. S številnimi praktičnimi prikazi uporabe novih materialov so na primer uspeli zainteresirati poleg ladjedelništva tudi gradbeništvo in še druge uporabnike izolacijskih materialov za svojo proizvodnjo. Bolj kot vse drugo je »vžgal« dokaz, da se na primer cene stanovanj v modernih stavbah povečajo le za 2%, če graditelji poskrbijo za tako imenovani »plavajoči pod«, ki zagotavlja popolno izolacijo stanovanj. Ob malenkostni podražitvi je torej mogoče doseči tisto kvaliteto stanovanj, o kakršni smo doslej samo razmišljali.

Z druge strani pa je treba povedati, da je TERMIKA veliko truda vložila tudi v raziskovanje tujih tržišč. Posledica teh prizadevanj pa je, da TERMIKA z novim letom skoraj v celoti preusmerja izvoz svojih izdelkov z vzhodnih na zahodna tržišča. Skupaj z montažnimi uslugami, ki jih izvajajo njihovi izolaterji, bo njihov izvoz v letu 1970 prvič dosegel 2 milijona dolarjev, medtem ko naj bi se njihova celotna realizacija v primerjavi z letošnjim letom povečala kar za tretjino.

-mG

Do Dobove

V petek 12. decembra, je ZZTP Ljubljana izročilo prometu elektrificirano dvotirno progo med Zidanim mostom in Dobovo, dolgo 50 km. S tem je bila lahko vpeljana električna vteka na celotnem slovenskem delu magistralne proge med Jesenicami in Gjevgjeljo, kar skrajšuje potovalni čas od Jesenic do Dobove za približno eno uro.

V zadnjih letih, ko so slovenski železničarji postopoma modernizirali progo od Jesenic do Dobove, je bilo montiranega 390 km električnega voznege voda, 7 elektronapajalnih postaj in 12 daljnovodov za napajanje teh postaj v skupni dolžini 53 kilometrov. Na 13 mestih in v skupni dolžini 32,4 km so morali preložiti ali kako drugače spremeniti dotadnja trasa železniške proge. 19 postaj je pridobilo otočne perone, na 14 postajah so postavili najodobnejše signalno-varnostne naprave itd.

Stroški modernizacije magistralne proge med Jesenicami in Dobovo so dosegli 724 milijonov N din. Mednarodna banka za obnovo in razvoj je prispevala 12% potrebnih investicij, republika 15%, federacija 3%, ostanek — to je 70% pa so zbrali slovenski železničarji sami!

Z elektrifikacijo magistralne proge med Jesenicami in Dobovo je zdaj izpolnjena ena izmed nalog se Ljubljana. Modernizacija tega odsema delne trase razvoja ZZTP ka proge seveda še ni zaključena, saj je potrebno zgraditi še številna izven-nivojska križanja s cestami, vgraditi signalno-varnostne naprave na še preostalih postajah, poskrbeti za sodobnejše nakladanje in razkldanje blaga itd.

Najkoristnejše darilo za šoferja varnostni pas

GARANTIRANO

- prvovrstna izdelava, preizkušena kakovost
- enostavna vgradnja
- funkcionalnost
- konkurenčna cena

VARNOSTNE PASOVE IZDELUJEMO ZA VSE TIPE OSEBNIH AVTOMOBILOV

V prodaji so v vseh prodajalnah Slovenija avto, Volan, Avto-moto Celje, Ferromoto Maribor ali neposredno pri proizvajalcu

TOVARNI AVTOOPREME PTUJ
RAJŠPOVA 16 — telefon 77-016

KAJ SE JE ZGODILO V ZADNJIH DVEH LETIH NA PODROČJU OTROŠKEGA VARSTVA

PRVIČ NAMENSKA SREDSTVA

Nekdo zasluži veliko, drugi malo, nekatere delovne skupnosti se kopljejo v denarju, druge zberejo komaj za osemdesetodotne plače, ponekod so občinske blaginje težke, druge pa nimajo denarja za plače učiteljev. Zakaj takšne razlike?

Socialne razlike objektivno izvirajo, kakor je znano, iz sedanje ravni proizvodnih sil, uresničevanje načela nagrajevanja po delu in vse močnejšega uveljavljanja tržnih zakonitosti. Vse, kar je zunaj tega, je posledica naših subjektivnih slabosti, nerazvitosti samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov, pomanjklivosti ekonomskega sistema ter stihijnosti in nedoslednosti pri razvijanju temeljnih vrednot socialistične samoupravne družbe.

Skupna naloga celotne družbe je torej, da se odločno postavimo po robu skrajnostim, ki nastajajo pri socialnih razlikah; na eni strani proti obnovljanju neznanja in revščine in na drugi strani zoper neupravičeno bogatenje ter prilasčanje rezultatov tujega dela. To pa je mogoče dosega

Kako omiljevati razlike?

le z oblikovanjem enakopravnih odnosov med ljudmi pri delu in prisvajanju po delu in še s takojšnjo rešitvijo najbolj žgočih problemov ter s postopnim urrejanjem tistih vprašanj, od katerih sta odvisna tako večja socialna varnost ljudi kakor tudi celovita socialno-ekonomska uravnovešenost razvoja in položaja posameznih plasti prebivalstva.

Vseh problemov v naši družbi pa nedvomno ni mogoče razvozlati le z delitvijo po delu; delitev po delu nekaterih med njimi ne more rešiti oziroma jih celo zaostrojuje, npr. oblikovanje skladov za družbeno pomoč otrokom in mladini za njihovo varstvo, šolanje in vzgojo. Nujno je, da otrokom in mladini omogočimo razvoj sposobnosti ne glede na razlike v družbenih, tj. socialnih in družinskih razmerah z uveljavitvijo odnosov, ki ne bodo obnovljali in utrjevali kakršnihkoli privilegijev ali elit. Tu lahko pomaga le solidarnost.

Le s solidarnostjo je mogoče razreševati tudi žgoča vprašanja zdravstvene zaštite in invalidskega varstva. Cene storitev v tej dejavnosti financiramo po načelu solidarnosti zato, da bi te dejavnosti po načelu dohodka vključili v družbeno-ekonomski sistem in tako omogočili delavcem v njih, družbi in posebno uporabnikom storitev nadzor in odgovornost za racionalno porabo sredstev. Problemi socialnega razločevanja in uveljavljanja solidarnosti sodijo potemtakem med naše prednostne naloge tako z idejno-političnega kot s socialno-ekonomskega vidika.

V političnem življenju smo končno tudi priznali, da imamo nerazvita področja tudi v Sloveniji, ne samo v južnih predelih države. Tudi na teh področjih smo dolžni pospeševati gospodarski razvoj tako, da bo spodbujal ustvarjalnost lastnih sil in združevanje lastnih zmogljivosti. Tako so že na več sejah vodstev družbeno-političnih organizacij v Sloveniji ugotovili, da očitno prepočasno urrešujemo to nalogo, kljub spoznanju o negativnih posledicah, ki jih povzročajo razvojne neskladnosti med posameznimi območji oziroma deli slovenskega naroda. Zato moramo oblikovati dolgoročno perspektivo za manj razvita območja ter preučiti možnosti za spremembo njihove ekonomske in socialne strukture, kakor tudi za razrešitev problemov nezaposlenosti.

Potemtakem bi ne bilo prav, če bi odpravljali razlike le z brezobveznostno pomočjo tistim, ki jim gre slabše, ampak jim moramo pomagati tako, da se bodo lahko tudi z lastno močjo postavljali na noge.

VINKO BLATNIK

● V radovljiški občini niso zgradili doslej niti ene varstvene ustanove.

● Večinoma otroci gostujejo v drugih, nefunkcionalnih stavbah.

● V 15 oddelkih se gnete 325 otrok ali 10—11 % od skupnega števila predšolskih otrok.

● S sredstvi od prispevkov od osebnih dohodkov in pokojnin so prišli Radovljičani prvič do namenskih sredstev za otroško varstvo.

V Radovljici so zaenkrat izvolili samoupravni organ otroškega varstva pri temeljni izobrazbeni skupnosti. Komisiji, ki upravlja s sredstvi sklada in skrbi za nadaljnji razvoj otroškega varstva, predseduje Vera Šmitek, vzgojiteljica v otroško varstveni ustanovi v Kropi. Te dni smo jo obiskali in izvedeli mnogo spodbudnih napovedi za nadaljnji razvoj otroškega varstva v radovljiški občini in še posebej v Kropi.

»Prvič smo v Radovljici zbrali namenska sredstva za otroško varstvo,« je povedala Vera Šmitek. »To je hkrati prvo zagotovilo, da bomo otroškemu varstvu zagotovili boljše razmere za delo, hkrati pa ga razširili v kraje, kjer kljub velikim potrebam varstvenih ustanov ni. Poudariti velja, da delujejo vse varstvene ustanove v stavbah, ki niso bile zgrajene za ta namen in da si velika večina deli stavbo z drugimi uporabniki.«

Komisija za otroško varstvo pri temeljni izobrazbeni skupnosti je začela z delom še letos. Toda že nekajmesečno njeno delo kaže, da se je v petih, šestih mesecih v radovljiški občini storilo na področju otroškega varstva več dobrega kot v vseh minulih letih.

»Najprej smo morali ugotoviti v kakšnih razmerah delujejo obstoječe varstvene ustanove,« razlaga vsebino dela komisije Vera Šmitek »in kaj je potrebno storiti za izboljšanje razmer, hkrati pa videti potrebe po odpiranju novih oddelkov v občini.«

Anketirali smo starše, ki nimajo otrok v varstvenih ustanovah. Rezultati anekete so pokazali, da si starši brez razlike želijo vključiti otroke v varstvene ustanove in da zelo pogrešajo varstvo v krajih, kjer ni vrtcev. Konkretno v Gorjah bi, po ugotovljenih podatkih, morali odpreti varstveno ustanovo za 60, v Begunjah pa za 30 otrok.

»Naslednjo nalogo,« nadaljuje Vera Šmitek, »smo posvetili združitvi obstoječih varstvenih ustanov v skupen zavod. Kraji in občini so zelo daleč vsak-sebi. Varstvene ustanove so raztresene in majhne. Tako razbito poslovanje je neekonomično. Z novim letom se želimo združiti, upravno, finančno in samoupravno v en zavod. Samoupravljanje je bilo doslej tako rekoč zavrt. Ponekod je zaposlena le ena vzgojiteljica, ki ima stotere naloge in jih ne more pri najbolj volji rešiti. In skupnem zavodu, v enotnem gospodarjenju, enotni kadrovske politiki, skupnih organih samoupravljanja bo vse lažje.«

Letos smo tudi adaptirali vse vrtece. Razen na Bledu so bile vse varstvene ustanove nujno potrebne popravila in nove opreme.

Sklad planira letos 600 tisoč novih dinarjev sredstev. Približno tretjino bi porabili za adaptacije. Ostanek pa bodo po zaključnem računu oročili pri banki za novogradnjo. Na prednostni listi za novo gradnjo pa je otroško-varstvena ustanova v Kropi.

ENAKO KOT VAROVANJE CENIMO PREHRANO IN VZGOJO

Desetletni Kropar mi je pokazal pot do vrta: »Na vrhu pri cerkvi je,« je dejal. »Najprej je razdejan hlev, zraven pa vrtec.«

Kažipot ni bil najbolj razveseljiv. Tudi srečanje s stavbo in okoljem ne. Vstopim v stavbo, v župnišče, kjer se za debelimi hladnimi zidovi v prtiličju gnete v dveh učilnicah, kuhinji in hodniku na 52 m² površine 40 otrok. To so domala vsi predšolski Kroparji. Vera Šmitkova je namreč povedala podatek, ki mu ne vem enakega v Sloveniji: otroci vseh zaposlenih mater so v varstvu! Seveda je ob tem potreba takoj povedati podatek, da

so razen dveh, menda vse kropske matere zaposlene in še od teh dveh hodi en otrok v vrtec, v drugi družini pa je prejemajhen za predšolsko varstveno ustanovo.

Vse to so dovolj tehtni argumenti za nov vrtec v Kropi. Lokacija je izbrana. Za Kropo je to nadvse pomembno, saj tu pri dnevu iščejo prostor, ki ga najbolj obsijejo sončni žarki.

Vera Šmitkova pa je povedala še eno zanimivost otroškega varstva v Kropi. Po uvedbi ekonomske oskrbine v vseh radovljiških varstvenih ustanovah sta delovni organizaciji Plamen in UKO (umetna kovaška obrt) sklenili regresirati oskrbino v varstvenih ustanovah za otroke svojih delavk. V Plamenu so izdvojili letos 10.000 novih din in iz tega zneska vsak mesec obračunajo del stroškov.

Oglasili smo se v Plamenu pri predsedniku sindikalne organizacije Valentinu Sparovcu.

»Pri nas je v navadi,« je dejal Valentin Sparovec, »da imamo dober posluš za delavčeve težave in potrebe. Pomagali smo in pomagamo z denarnimi in drugimi prispevki na primer osnovni šoli, v zadnjem času pa je naš delavski svet sklenil tudi pomagati delavkam, ki imajo otroke v otroškem varstvu. Izdelali smo poseben pravilnik, po katerem dodeljujemo pomoč našim delavkam iz Kroke in Kamne gorice. Osnovno merilo za višino regresa je višina osebnega dohodka in število otrok. Kroparji znamo ceniti vrednost organiziranega varstva. Pri tem ne vidimo le varovanja otrok, medtem ko so njihovi starši zaposleni, ampak enako tudi urejeno prehrano in vzgojo, ki jo nudi naša varstvena ustanova otrokom. Zato smo se odločili tako za regres, kot za pomoč pri novogradnji.«

Spodbudna in posnemanja vredna naklonjenost kolektiva Plamen za potrebe otroškega varstva! To je poudarila tudi Vera Šmitek, predsednica komisije za otroško varstvo pri TIS v Radovljici. »Hitreje bi naredili red na tem področju,« je dejala, »lažje bi pomagali staršem z nizkimi osebnimi dohodki pri organiziranju vzgoje in varstvu otrok, če bi zgledu Plamena in UKO sledili tudi nekateri drugi kolektivi v občini, zlasti v krajih, kjer je otroško varstvo šele v povojih.«

I. VRHOVČAK

Na 10 cicero

● JESENICE

Na zadnji seji občinske skupščine so ugotovili, da se je v komuni zbralo več dohodka, kot so ob znanih težavah železarsne predvidevali. Sredstva, ki so bila zbrana v občinskem proračunu nad predvidevanji, so namenili predvsem krepi gospodarstva. S temi sredstvi bodo pomagali dograditi začetno zgradbo novega obrata Iskre na Dobravi, za 30.000 novih dinarjev so vpisali posojila za modernizacijo slovenskih železnic, 10.000 dinarjev pa so dali skladi za gradnjo hale nad holčekskim igriščem, namenili pa so tudi še sredstva za gradnjo cementarne v Mojstrani na ozemju za raziskavo laporja, ki vsebuje cement.

B. B.

● MIKLAVŽ PRI ORMOŽU

Minuli mesec so v Miklavžu odprli nov prizidek šoli ter obnovili staro šolsko postajo. Vsa dela so veljala preko 1.700 dinarjev v šoli pa bo sedaj lahko sedelo okoli 500 učencev. Razen učilnice bodo imeli še kabinete za tehnični pouk, kemijo, fiziko in biologijo, šolsko kuhinjo ter jedilnico in upravne prostore.

F. M.

● LAŠKO

Industrijska proizvodnja v laški občini se je v primerjavi z letom predhodnim povečala za 15 odstotkov, medtem ko je fizični obseg proizvodnje nekoliko manjši. Močno so proizvodnjo povečali v kolektivnih lesne galerije v Rimskih toplicah, obratu cementarne v Zidanem mestu, največ v PETI v Budečah, kjer se je proizvodnja vrednostno povečala za 70 odstotkov. Ta kolektivni uspeh še povečuje z izvozom na območje konvertibilnih valut. Močno povečanje proizvodnje pa se kaže tudi v tovarni dokumentnega papirja v Budečah.

Edino industrijsko podjetje v laški občini, ki ima nižjo proizvodnjo kot v istem obdobju lani, je tekstilna tovarna VOLNA v Laškem. To tovarno tarajo podoben režava kot vse v tekstilni panogi. S preusmeritvijo na tkanje iz mlanske preje in modalnih tvevov pa pričakujejo boljše čase.

M. B.

● KOČEVJE

Te dni so bile v številnih krajevih organizacijah Rdečega križa v Kočevju občinski sodbo, kjer so krovodajcem, ki so petkrat ali več darovali kri, podeli plakete in priznanje. Ob tej priložnosti so tudi pregledali dosedanje krovodajske akcije in ugotovili, da so vodstva domaloma vseh delovnih kolektivov in tudi vodstva sindikalnih podružnic vložila vse napore, da bi te akcije čim bolj uspeli. Uspeh takega sodovanja z odbori Rdečega križa je v tem, da je v občini že vsaki dvajseti občan krovodajec.

V. D.

● KOČEVJE

Delovna skupnost Združena kmetijsko gozdarsko podjetje je nagradila 22 zaposlenih, ki delajo na kmetijskih in gozdarskih obratih tega podjetja. Ob tej priložnosti so tudi orisali razvojno pot tega kmetijsko, ki deluje na območju treh občini in ki je nastal iz številnih razdrobljenih kmetijskih in gozdarskih podjetij.

D.

● RIBNICA

Centralni delavski svet in upravni odbor Industrije stavbenega pohištva »Inlex Ribnica imata razumevanje tudi do številnih dejstev in organizacij v občini. Tako so prispevali 2.100 dinarjev trem knjižnicam, ki poslujejo pri Delavski univerzi Ribnica. Osnovni šoli Sodežica in KUD stavn Vrtičnik Loški potok. Članom gasilskega društva v Dolajskih lažih so prispevali znesek 1.200 din za medijev gasilskega doma. Skaj sredstev so prispevali temeljni izobrazbeni skupnosti Ribnica.

V.

DOPISNIKI POROČAJO

● VELENJE

Priznanja prostovoljnim krovodajcem

V delovnih organizacijah v občini Velenje je veliko prostovoljnih krovodajcev. Največ jih je v Termoelektrarni Soštanj, Tovarni gospodinjstva opreme Gorenje, v Rudniku lignita Velenje itd. Letos je darovalo kri kar 1280 Velenjčanov.

Da bi se vsem tem prostovoljnimi krovodajcem vsaj skromno oddolžili, sta pripravila občinski odbor RK Velenje in komisija za krovodajstvo srečanje s prostovoljnimi krovodajci, na katerih so 200 prostovoljnih krovodajcem, ki so darovali kri več kot petkrat oziroma desetkrat, podelili srebrne in zlate značke. Delovnim organizacijam pa, ki so se posebej izkazale pri organizaciji prostovoljnih krovodajskih akcij, pa so podelili posebna priznanja.

(vs)

● RAVNE NA KOROŠKEM

Zanimiv predlog

Odborniki skupščine občine Ravne na Koroškem so na zadnji seji sprejeli predlog, naj bi delavcem v upravi občinske skupščine podelili naslov »jubilarja dela«, in sicer za 10, 20 oziroma 30-letno delovno dobo v upravnih organih skupščine občine Ravne na Koroškem. Podrobnje bodo uredili vse potrebno s posebnim pravilnikom, ki ga bo sprejela komisija za volitve in imenovanja skupščine občine Ravne na Koroškem.

(ma)

MNENJA IN STALIŠČA

Kako obravnavati dežurstvo v zdravstvu

Pojem dežurstva v zdravstvu pomeni ustaljeno obliko dela posameznih profilov zdravstvenih delavcev. To delo se sicer odvija izven rednega delovnega časa v zdravstvenem zavodu, vendar predstavlja v delovnem procesu zakroženo celoto z rednim delom. Čas dežurstva navadno po intenziteti ne dosega rednega delovnega časa, vendar zahteva stalen kontakt z bolniki ter opravljanje določenih posegov oziroma del. Druga značilnost dežurstva pa je, da se le-to opravlja na delovnem mestu. V zdravstvu poznamo tudi drugi pojem — stanje pripravljenosti. Od dežurstva se stanje pripravljenosti loči predvsem po tem, da se stanje pripravljenosti ne opravlja na delovnem mestu. Zdravstveni delavec je v stanju pripravljenosti tudi drugje, npr. doma, vendar mora biti matičnemu zavodu znano, kje se nahaja. Predvsem pa, da je takoj dosegljiv ter pripravljen nuditi zdravniško pomoč. Takšno obliko dela zdravstvenih delavcev poznamo predvsem v zdravstvenih domovih, lekarnah, nekoliko manj v bolnišnicah.

Razlik med tema dvema pojmovoma smo poudarili zaradi tega, ker predvsem nemedicinski krogi včasih ne ločijo med obema pojmovoma. Prav tako zakonodajalec ne rešuje obeh situacij ter nakazuje rešitve samo za dežurstvo, ne najde pa rešitve za stanje pripravljenosti.

Zakonodajalec neposredno o vprašanju dežurstva ne govori. Nekateri smatrajo, da je to vprašanje treba reševati v smislu 44. čl. TZDR kot delo v podaljšanem delovnem času. Pri tem se sklicujejo na zadnjo novelo omenjenega zakona, ki posebno poudarja delo v ambulantah in bolnišnicah. Pri tem pa pozabljajo, da ima zakon ob tem določilo še pogoje, da se takšno delo lahko opravlja le, če so v nevarnosti življenja in zdravje občanov. Ker pa dežurstvo predstavlja redno obliko dejavnosti zdravstvenega zavoda, se ne moremo posluževati tega določila tudi zaradi tega, ker pravi

zakonodajalec, da takšno delo lahko obstaja le, »kolikor je nujno potrebno, da se odvrnejo ali preprečijo škodljive posledice«. Zaradi tega tudi po dosedanjih določilih TZDR ne moremo dežurstva obravnati kot delo preko rednega delovnega časa v smislu spremenjenih določil 44. čl. TZDR. Vsekakor je ustreznejše določilo 46. čl. TZDR, ki določa: »če je zaradi narave in organizacije dela na kakšnem delovnem mestu (delo v turnusih ipd.) delovni čas sestavljen iz časa dejanskega dela in časa obvezne navzočnosti delavca na delovnem mestu, ki terja od njega določeno delovno aktivnost, sme biti skupen delovni čas daljši od polnega delovnega časa«. Dolžnost delovne organizacije pa je,

● da v statutu ali splošnem aktu določi delovna mesta, na katerih je poleg dejanskega dela potrebna tudi obvezna navzočnost delavca,

● da določi trajanje te navzočnosti, ki ne sme biti daljša kot je nujno, da se konča določen delovni proces, ter

● da postavi merila, po katerih se delovna aktivnost delavca med obvezno navzočnostjo preračunava na ure dejanskega dela za odmerjanje delavčevih pravic iz delovnega časa.

V smislu gornjih določil lahko opredelimo pojem dežurstva v zdravstvenih zavodih, vendar sama dikcija zakona ne ustrezaj vsebinski delu, ki ga predstavlja dežurstvo v zdravstvu. Tekst vsekakor rešuje problem tovarniškega turnusnega dela, kjer se delovni proces odvija v določenih skupinah, dežurstvo v zdravstvu pa predstavlja redno kontinuirano dejavnost normalnega dela zdravstvenega zavoda. Ne glede na to je tudi vsebina dela popolnoma drugačna, kot jo ima v smislu prej omenjeni člen. Vendar v zakonu o delovnih razmerjih nimamo boljšega teksta, ter se moramo zaradi tega posluževati določil 46. čl. TZDR, kadar obravnavamo dežurstvo v zdravstvu. Mogoče bi se dalo v sedanjih situaciji to vprašanje

sprožiti ob pooblastilo, ki ga ima republika v tretjem odstavku 44. čl. TZDR, da se lahko z republiškim predpisom natančneje določijo primeri, v katerih je mogoče vpletati in odrediti delo preko rednega delovnega časa, ter pogoje, pod katerimi je to mogoče storiti. Tako bi npr. to določilo lahko vsebovalo primer, da se dežurstvo v zdravstvenih zavodih smatra kot delo preko rednega delovnega časa. Seveda bi ob taki rešitvi bilo treba najprej utemeljiti, da gre v tem primeru »za delo, ki je nujno potrebno, da se odvrnejo ali preprečijo škodljive posledice«.

Težje rešljivo pa je vprašanje stanja pripravljenosti. V tem primeru se delavec ne nahaja na delovnem mestu, kar zgoraj citirani 46. člen TZDR izrecno zahteva, ko pravi, »če je zaradi narave in organizacije dela na kakšnem delovnem mestu... delovni čas sestavljen iz časa dejanskega dela in časa obvezne navzočnosti delavca na delovnem mestu... zaradi tega te oblike dela zdravstvenih delavcev ne moremo obravnavati v smislu 46. čl. TZDR«. Tudi ostala določila TZDR ne omogočajo, da bi stanje pripravljenosti v zdravstvu obravnavali v katerikoli obliki, ki jo dopušča sedanj zakon. Zdravstveni zavodi obravnavajo stanje pripravljenosti predvsem s finančnega stališča, ko v svojih pravilnikih določajo za takšno obliko dela razne dodatke, medtem ko s stališča delovnih razmerij tega vprašanja sploh ne načenjajo, če ga pa že načenjajo, ga zelo nejasno ali pa nepravilno. Zato bi bilo nujno, da zakonodajalec čimprej uredi tudi to vprašanje, saj bi moral zakon o delovnih razmerjih dati odgovor na vse oblike del, ki se pojavljajo v delovnih organizacijah.

Vprašanje dežurstva in stanja pripravljenosti pa ni samo delovno pravni problem, temveč in predvsem organizacijski problem. Včasih se lahko to vprašanje reši tudi s smotno razporeditvijo delavcev na delovna mesta ter s primerno razporeditvijo delovnega časa. V nekaterih zdravstvenih zavodih obstaja možnost, da bi s smotrnejšo razporeditvijo obstoječih zdravstvenih kapacitet v posameznih zdravstvenih zavodih organizirali dežurno službo v obliki rednega delovnega časa posameznega zdravstvenega delavca. Res je, da takšna rešitev predstavlja obsežne organizacijske ter analitske priprave in težko obravnavamo to vprašanje na splošno, vendar bi tudi na ta način lahko reševali vprašanje dežurstva in deloma tudi stanja pripravljenosti.

Vsekakor pa bi bilo potrebno temu vprašanju posvetiti več pozornosti ter pričeti obravnavati dežurstvo in stanje pripravljenosti tako s pravnega kot tudi z ekonomskega in analitskega stališča.

A. ZALAR

DOHODEK IN samoupravljanje

Na ustanovnem sestanku konference osnovnih organizacij sindikata carinskih delavcev,

ki je bila 4. decembra v Ljubljani, so izvoljeni člani konference kritično obravnavali vsa

pomembnejša vprašanja carinske službe. Ni slučaj, da sta tudi na tem sestanku bili

osrednji vprašanji dohodek in samoupravljanje v carinski službi. Kljub nekaterim slabo-

stvom, ki spremljajo sistem nagrajevanja po delu, se nagrajevanje po delu vedno bolj uve-

ljavlja. Večina delavcev ve, da z več dela, boljším delom in dobrim gospodarjenjem lahko

vplivajo na dvig osebnega standarda. Carinski delavci te možnosti nimajo, ker je njihov

dohodek določen s proračunom federacije in se letno povečuje le za uradno ugotovljen

odstotek porasta življenjskih stroškov, ne glede na povečan obseg dela in izboljšano kvali-

teto dela. Prav to pa je osnovni razlog, da delavci carine niso v enakopravnem položaju

z drugimi delavci. Za ilustracijo te ugotovitve naj navedem nekaj konkretnih podatkov:

V carinarnici Ljubljana se je v letih 1964-1968 uvoz po tonazi povečal za 88 %, izvoz blaga pa za 364 %, število uvoznih deklaracij za 98 %, število izvoznih deklaracij pa za 120 %. V istem obdobju se je število delavcev v carinarnici povečalo le za 15 odstotkov. V carinarnici Maribor se je v letih 1964 - 1968 uvoz blaga po tonazi povečal za 123 %, izvoz blaga za 80 %, število uvoznih deklaracij za 78 % in število izvoznih deklaracij za 68 odstotkov. V istem obdobju je ostalo število delavcev nespremenjeno. V carinarnici Koper se je v letih 1964 - 1968 uvoz blaga po tonazi povečal za 13 %, izvoz blaga za 85 %, število uvoznih deklaracij za 81 % in število izvoznih deklaracij za 26 %. V istem obdobju se je število delavcev v carinarnici povečalo le za 9 odstotkov. Če k temu do-

damo še porast števila vozil v mednarodnem osebnem prometu, katerega indeksi porasta na posameznih prehodih so od 541 do 2530 - tj podatki zadosti nazorno dokazujejo, da posamezni delavec carine mora vedno več delati, za več dela pa ne dobi večjega osebnega dohodka, še več, njegov realni osebni dohodek je vedno manjši. Prav gotovo pa ne more biti dvoma o porastu kvalitete dela. Vse to pa kaže na absurdnost položaja carinskih delavcev.

Vzroki za tako stanje se po navadi pripisujejo naravi dela, kajti za tako delo ni mogoče izdelati meril za vrednotenje dela. Resnici na ljubo pa moramo povedati, da doslej še ni bilo resnejših poskusov, da bi prišlo do nekkih normativov. Prizadevanja so bila le parcialna, izsledkov pa niso dosledno upo-

rabljali. Naj ob tem omenim še to, da je carinarnica Ljubljana, skupaj z zavodom za produktivnost dela iz Ljubljane ugotovila, da je 75 % carinskih delovnih operacij mogoče meriti in vrednotiti. Prav ta ugotovitev nas prepričuje, da so tudi v carinski službi realne možnosti za nagrajevanje po delu. Vendar ob takem sistemu dohodka teh, zaenkrat teoretičnih možnosti, ni mogoče resneje uveljavljati. Kljub temu, da vsaka carinarnica dobi sredstva za osebne dohodke v globalu, imajo zelo majhni manevrski prostor za nagrajevanje po delu, kajti osnove, po katerih se ta global oblikuje (odločilna je v glavnem stopnja izobrazbe), so tako nizke, da ne omogočajo stimulacije posameznikov, ki tako ali drugače po svojem delu odstopajo od povprečja.

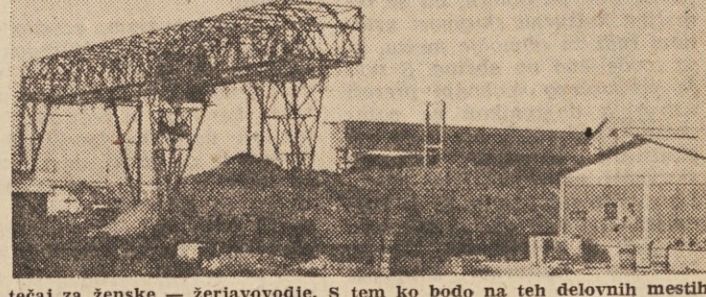
Samoupravni organi se v vseh carinarnicah ubadajo, največkrat brezuspešno, le z materialnimi vprašanji, kako s premajhno vsoto denarja zadostiti najnujnejšim potrebam. Ob tem pa seveda puščajo ob strani druga pomembna notranja vprašanja, ki bi jih morali reševati. Za reševanje marsikaterega problema, ki je prisoten, so dostikrat nemočni. Vzemimo na primer kadrovske vprašanje; od zadostnega števila ustreznih kadrov je v glavnem odvisna tudi kvaliteta dela. V zadnjih letih so sicer uspeli močno izboljšati kadrovske strukture, vendar še ne v zadostni meri. Najslabše pa je, da prav dobri strokovnjaki, ki imajo še druge kvalitete, potrebne za tako službo, če se jim ponudi možnost, zapustijo službo v carini prav zaradi neustreznega vrednotenja dela. Nerešeno kadrovske vprašanje pa pogojuje še druge probleme in pojave raznih nepravilnosti, ki se v carinski službi ne bi smeli pojavljati. Spričo slabega materialnega položaja težko odpravljajo tudi vzroke za neustrezne delovne pogoje, ne morejo skrbeti za delovno in zdravstveno zaščito, za rekreacijo, dopuste in podobno. Poseben problem predstavljajo delovni pogoji carinskih delavcev na mejnih prehodih, saj večina teh delavcev mora delati po 12 ur brez odmora, tudi v nočnem času, ob nedeljah in praznikih in v vseh vremenskih nepravilnostih. Tako stanje pa poslabšuje še neurejena in neredna prehrana. Zaradi tega so se člani konference močno zavzeli za benefitarne delovni staž operativnih carinskih delavcev.

Nadaljnji razvoj samoupravljanja v carinarnicah se bo moral razvijati v smeri čimbolj neposrednega urejanja delovnih razmerij in skrbi za delovnega človeka, kajti le tako bo možno resnično življenjsko urejati vse zadeve v skladu s specifičnimi potrebami službe in vsake carinarnice posebej. Člani konference osnovnih organizacij sindikata carinskih delavcev bodo storili, kar bo v njihovi moči za izboljšanje življenjskih in delovnih pogojev carinskih delavcev. Pri tem štejejo za velik uspeh že to, da so se med seboj povezali, kajti medsebojno sodelovanje bo gotovo rodilo več uspehov, kakor so jih individualna prizadevanja. Osnovno pa je, da bo tudi naša družbena skupnost morala bolj prizadeti in v skladu s splošnim družbenim razvojem začeti reševati probleme carinske službe in položaj delavcev carine.

DOPIŠNIKI POROČAJO

JESENICE Žerjavovodje ženske

V železarni na Jesenicah imajo nad 200 žerjavovodij v dvigal. Kadre za te žerjave vzgajajo v železarskem izobraževalnem centru, kjer imajo vsako leto en do dva tečaja. Vsak od njih traja skupaj z izpiti tri mesece. Tečaj, ki je v teku od sredine novembra in bo končan v marcu prihodnjega leta, obiskuje 40 novih kandidatov za poklice žerjavovodje. Ker pa je moških vse manj, število nezaposlenih žensk na Jesenicah pa narašča - sedaj jih je približno 200 - bodo v kratkem pripravili tudi

tečaj za ženske - žerjavovodje. S tem ko bodo na teh delovnih mestih zaposlili tudi ženske, rešujejo štiri probleme: nezaposlene ženske, pomanjkanje delavcev, izboljšali bodo standard družinam, razen tega pa ne bo problema za stanovanje, saj jih te ženske že imajo. Na sliki največji žerjav v železarni Jesenice je na Rudnem dvoru. B. B.

SLOVENJ GRADEC Organizacije ZK

Medtem ko so bili doslej v vseh večjih delovnih organizacijah na slovenjegraškem območju le aktivni ZK, bodo odslej delovale organizacije ZK.

Organizacije ZK bodo ustanovili v Tovarni meril, Tovarni usnja, na Gozdnem gospodarstvu, v Lesno industrijskem podjetju, Novi opremi, Splošni bolnišnici in v poslovni enoti Elektro. (an)

DRAVOGRAD Poslovanje v »Monterju«

V IGMP »Monterj« Dravograd, ki je od začetka letošnjega leta v priložni upravi, dosega zadovoljive poslovne uspehe. Čeprav zaposlojuje za skoraj 27 odstotkov manj delovne sile kot 1968. leta, so povečali celotni dohodek za skoraj četrtino, zaloge materiala in nedovršene proizvode so se obično zmanjšale, zmanjšale pa so se tudi obveznosti do dobaviteljev.

Običnska skupščina Dravograd je na zadnji seji, ko je obravnavala položaj v Monterju, poudarila, da so možnosti, da bi lahko Monterj v prihodnje posloval samostojno. Zato se je zavzela, da je treba polskati ustrezne vodstveni in strokovni kader in da se, če je le mogoče, ob koncu marca 1970 odpravi prisilna uprava v podjetju. (ek)

TRBOVLJE Rekorden izvoz

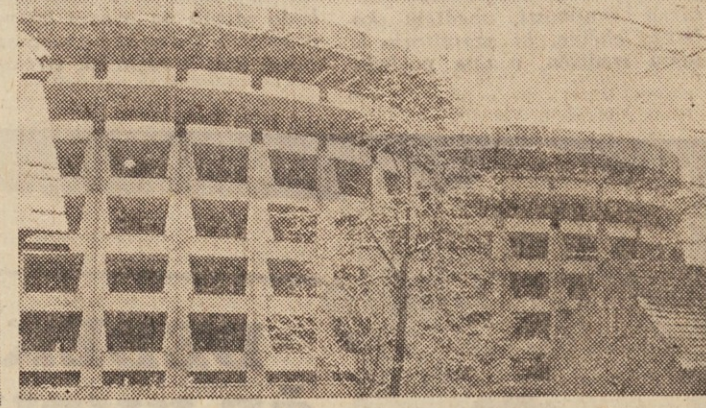
Delovne organizacije v središču zasavskih revirjev bodo letos dosegle rekorden izvoz. Do konca oktobra so podjetja izvozila blaga in dosegla storitve v vrednosti okrog 4 milijone 350.000 dolarjev. Med kolektivni je najbolj povečal izvoz kolektiv podjetja »Zlatarstvo«, »Elita« in v Investicijskih birojih Trbovlje. Letošnjji trboveljski izvoz blaga in storitev bo presegel 5 milijonov 500.000 dolarjev. Med izvozniki se bo letos lepo uveljavila tudi Strojna tovarna, ki je do konca septembra prodala v tužino že za 1 milijon 713.000 dolarjev izdelkov. Kolektiv prodaja svoje blago že v enajsti evropskih in severnoafriških dežel. Večina kolektivov namerava prihodnje leto povečati svoje programe izvoza. (m)

TOLMIN Nelikvidnost

Tudi gospodarstvo tolminske občine tare problem nelikvidnosti. Mračan je razkorak med kupci in dobavitelji, zato delovnim organizacijam primanjkuje osnovnih in obratnih sredstev za redno poslovanje. Razlika med kupci in dobavitelji je 1. januarja letos znašala 8,25 milijona dinarjev, 30. junija 10,25 milijona, septembra pa se je že podvojila in je znašala 16,55 milijona dinarjev. (js)

LJUBLJANA Garažni hiši

Sredi Ljubljane med Poljansko cesto in Ljubljansko sta zrasli stavbi, ki sta na zunaj skoraj podobni silosu za žito. V njih bodo garaže, ki jih gradijo delavci GIP Gradiv. V teh garažah, ki bodo v kratkem končane, bo prostora za 500 avtomobilov. (BB.)

NA DOLENSKEM SPREJELI INSTRUMENTE FINANCIRANJA ZDRAVSTVENEGA ZAVAROVANJA DELAVCEV ZA PRIHODNJE LETO:

STOPNJA OSNOVNEGA PRISPEVKA 5,4 Odstotka

V Novem mestu je bila minulo sredo seja skupščine komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev za območje dolenskih občin: Crnomelj, Metlika, Krško, Novo mesto in Trebnje. Na seji so sprejeli vrsto sklepov o financiranju zdravstvenega zavarovanja delavcev v prihodnjem letu in finančni načrt sklada za leto 1970.

V uvodni besedi se je predsednik izvršilnega odbora skupščine dotaknil tudi letošnjega poslovanja sklada. Poudaril je, da podatki do 31. oktobra dokazujejo, da je letošnje leto za sklad dokaj ugodno. Dohodki naraščajo krepko nad planiranimi, vendar so tudi izdatki nad planom. Po sedanji bilanci izkazuje sklad nekaj primanjkljaja, ki se bo do konca leta še povečal do višine zbranih sredstev dvo odstotne rezerve; iz katere se bo nato tudi pokrili. Celotni izdatki sklada se bodo predvidoma povečali za 3.400.000 dinarjev od načrtovanih, to je za toliko, kolikor predvidevajo, da bo več dohodkov, kot so planirali. Z drugimi besedami povedano, bo sklad zaključil letošnje poslovno leto brez primanjkljaja in izrednega prispevka tokrat ne bo treba predpisati.

Med sprejetimi akti za prihodnje leto je najpomembnejši sklep o določitvi stopnje osnovnega prispevka za zdravstveno zavarovanje, iz katerega se v novomeški komunalni skupnosti zbere dobrih 63 odstotkov vseh dohodkov sklada. Skupščina je sprejela sklep, da bo stopnja osnovnega prispevka v prihodnjem letu na Dolenskem znašala 5,4 % to je za 0,2 % več kot letos. S povečanjem stopnje bodo pridobili približno 1.400.000 dinarjev, ki so namenjeni razširjeni reprodukciji v zdravstvu, predvsem za izgradnjo druge etape novomeške splošne bolnice. S tem bo bolnišnica dobila 93 novih postelj. Ta pridobitev je za Dolensko velikega pome-

na in je tudi ekonomsko ujemljena, saj se bo tako zmanjšal odliv v druge regije, domače cene storitev pa so še vedno nižje od ljubljanskih.

Izredno živahna razprava pa se je razvila o predlogu za povečanje participacije zavarovancev pri zdravilnih in sedanjih treh na štiri dinarje ter pri prvem obisku zdravnika na domu in prvem pregledu pri specialistu od sedanjih pet na deset dinarjev. Večina članov skupščine je menila, da pomeni to povečanje prehodu obremenitev zavarovancev, zato so participacijo pri obisku zdravnika na domu in za pregled pri specialistu povečali le od pet na osem dinarjev, medtem ko so predlog prispevka zavarovancev za zdravila od treh na štiri dinarje sprejeli. Zvišali so še prispevek k stroškom za prekinitev nosečnosti od sedanjih 80 na 150 dinarjev, ostale participacije zavarovancev k stroškom posameznih zdravstvenih storitev pa so ostale nespremenjene. Uvedli pa so še nov prispevek za hrano in nastanitve pri nadomestnem bolnišničnem zdravljenju v zdravilišču, in sicer v znesku 15 dinarjev na dan. Tega prispevka pa so oproščeni otroci in mladina do 15. leta starosti, oziroma do 26. leta, če so zavarovani kot družinski članj ter vajenci in učenci poklicnih šol s praktičnim poukom.

Se nekaj besed o finančnem načrtu sklada zdravstvenega zavarovanja delavcev za prihodnje leto. Po tem načrtu bo imel sklad prihodnje leto 49.617.300 dinarjev celotnega dohodka, to je 18,2 odstotka več, kot bo letošnji dohodek sklada. Po odbitku 3,5-odstotne rezerve od osnovnega prispevka, ostane v skladu za redno potrošnjo 48.522.300 dinarjev. Od tega so namenili za zdravstveno varstvo dobrih 34.900.000 dinarjev, to pa je skoraj 15 odstotkov več kot letos. V tem znesku pa so všteta tudi sredstva za namensko dograditev in izpopolnitve ob-

stoječe zdravstvene mreže na Dolenskem. Pri tem je treba omeniti, da se bodo sredstva za zdravstveno varstvo prihodnje leto povečala še zaradi zvišanja participacije zavarovancev k posameznim stroškom zdravstvenih storitev iz svojega žepa približno 1.260.000 dinarjev, skupaj s prispevki za zdravila pa 2.460.000 din. V primerjavi z ocenjeno participacijo za letos znaša povečanje približno 580.000, skupaj z zdravili pa 925.000 din.

R. S.

GEZA ČAHUK

NA OBMOČJU OBČINE SLOVENSKE KONJICE RAZPRAVLJAJO O PROBLEMIH FINANCIRANJA IN IZVAJANJA ZDRAVSTVENEGA VARSTVA

Kako pokriti izgubo?

Na pobudo sindikatov imajo v teh dneh v podjetjih in zavodih na območju občine Slovenske Konjice delovne razgovore predstavnikov sindikalnih, partijskih in mladinskih organizacij, organov upravljanja in članov skupščine komunalne skupnosti socialnega zavarovanja Celje. V ospredju razprav so problemi financiranja in zdravstvenega varstva za leto 1970.

Po izračunih komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Celje, h kateremu spada tudi konjiška komuna, prispevna stopnja 5,2 % od osebnih dohodkov ne bo krila vseh potreb in izdatkov na področju zdravstvenega varstva. Glavni vzrok za takšno stanje so okoli 8 % nižji povprečni osebni dohodki v celjski regiji v primerjavi s slovenskim povprečjem. Ker pa ti po veljavnih zakonskih predpisih tvorijo osnovo za obračun, je vsekakor razumljivo, da pri enaki stopnji ni mogoče zbrati toliko denarja, kot ga narekujejo potrebe za kritje vseh stroškov, ki nastanejo pri

zdravljenju v bolnicah, pri zdravniških pregledih, v zobozdravstvu, pri nadomestilih osebnega dohodka itd. Ker pa so ti neodvisni od osebnega dohodka in prispevne stopnje ter so približno enaki, kot v ostalih predelih Slovenije, je samo po sebi razumljivo, da so izdatki večji od dohodkov. S tem problemom se celjska regija srečuje in ukvarja že več let nazaj, toda do sedaj še ni bilo mogoče najti uspešne in trajnejše rešitve.

Je gradiva, ki ga je pripravil obdelal in razmnožil komunalni zavod za socialno zavarovanje v Celju, je možno ta problem za leto 1970 rešiti le na dva načina, in sicer:

- že v samoupravnih predpisih določiti višjo stopnjo prispevka, to je od 5,2 % na 5,5 % za leto 1970, ali pa
- za nastalo izgubo, ki je že vnaprej predvidena ter je bila ugotovljena tudi v zadnjih letih, kasneje predpisati izredni prispevek.

Denarni učinek v obeh primerih je skoraj enak, saj je na

osnovi večletnih pokazateljev možno precej točno izračunati primanjkljaj že vnaprej ali pa ga kasneje ugotoviti z zaključnim računom. V gradivu, ki ga je za razpravo poslal zavod za socialno zavarovanje, so omenjena tudi nekatera povišanja participacije zavarovancev pri zdravstvenih storitvah, kar naj bi tudi prineslo nekaj dodatnih sredstev, čeprav ta ukrep ni najbolj prijeten, zlasti za tiste zavarovance, ki imajo nižje osebne dohodke.

V dosedanjih razpravah so bili predlogi socialnega zavarovanja v glavnem sprejeti, čeprav zavarovanci menijo, da bi morali resno razmisliti, kje in katere participacije uvedti na novo ali pa že obstoječe povečati. Tudi glede primanjkljaja menijo, da bi bilo primernejše, če bi sedanjo prispevno stopnjo zvišali za 0,3%, ker je to še vedno lažje sprejemljivo, kot pa kasnejše uvajanje izrednega prispevka. Razprave bodo trajale predvidoma do 20. decembra, saj bo skupščina komunalne skupnosti o prispevnih

stopnjah za leto 1970 sklepala in odločala že konec decembra 1969.

V. L.

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo republiškega sveta ZS za Slovenijo, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Glasilo in odgovorni urednik

MILAN POGACNIK

Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinska ul. 4, poštni predal 313/VL, telefon uredništva 316-672, 316-695, 312-402 in 310-033, uprave 310-033. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-991, devizni račun pri Kreditni banki in hranilnici Ljubljana, št. 501-620-7-2000-10-3204-466 - Posamezna številka stane 50 N-par - 50 S-din. - Naročnina je četrtletna 6.50 N-din - 650 S-din - polletna 13 N-din - 1300 S-din in letna 26 N-din - 2600 S-din - Rokopisov ne vračamo - Poštnina plačana v gotovini - Tisk in kilešji ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

Motivi povezovanja

V javni razpravi o osnutku zakona o kulturnih skupnostih in o financiranju kulturnih dejavnosti je bilo pogosto izraženo tudi mnenje, naj bi spodbudili ustanavljanje regionalnih kulturnih skupnosti. Tako so bili podani tudi posamični predlogi, da je na primer nujno za področje ožje ali širše Dolenjske ustanoviti eno kulturno skupnost ali na primer, da je treba zagotoviti obstoj enotne kulturne skupnosti za območje Ljubljane.

Osnutek zakona predvideva ustanavljanje samoupravnih kulturnih skupnosti v okviru ene ali več občin in na republiški ravni. Pač pa določa, da se temeljna kulturna skupnost ustanovi tudi za območje mesta, ki je razdeljeno na občine. S tem je prepričano svobodni presoji ustreznih dejavnikov na posameznih področjih, ali bodo organizirali temeljno kulturno skupnost za eno ali več občin. Le v primeru mesta, ki je razdeljeno na več občin, zakonski osnutek že določa eno, skupno temeljno kulturno skupnost mesta.

Ko sta o tem problemu razpravljali komisiji za kulturo in izobraževanje Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in pododbor za kulturo Republiškega odbora sindikatov delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, so poudarili, naj bi vodilo za ustanavljanje medobčinskih kulturnih skupnosti bila resnična potreba in medsebojni interes posameznih dejavnikov, zato bi bilo vsakršno umetno ustvarjanje širših kulturnih skupnosti problematično in v nasprotju z nadaljnjim razvojem samoupravljanja na kulturnem območju. Podlaga za njihovo ustanovitve pa bi v vsakem primeru morali biti programi razvoja in delovanja kulturnih dejavnosti in ne nazadnje potrebe in hotenja neposrednih uporabnikov in ustvarjalcev kulturnih dobrin. Skladno s takim stališčem naj bi se tudi občine v okviru mesta samostojno odločale o ustanavljanju skupne kulturne skupnosti. Glede na sedanje že skupno reševanje na primer vprašanj izobraževanja, zdravstva, lahko domnevamo, da bo na območju mesta Ljubljane prišlo do dogovora o eni temeljni kulturni skupnosti, ne da bi bilo to v zakonu posebej predpisano.

To je vsekakor pomembno stališče, ki mu kaže posvetiti vso pozornost. Dejstvo je namreč, da golo opredeljevanje (brez razvojnih programov) za medobčinsko ali regionalno kulturno skupnost, opredeljevanje, ki je pogojeno največkrat z doslej nezadovoljivim načinom financiranja posameznih kulturnih dejavnosti ali pa z nezadovoljivo skrbjo za kulturni razvoj na manj razvitih območjih, resničnemu povezovanju kulturnih interesov še ničesar ne doprinaša. Tega se zavedajo marsikje, kadar v regionalnem središču zagovarjajo obstoj regionalne kulturne skupnosti, medtem ko imajo občine, ki gravitirajo k temu središču, v tem pogledu

pogosto precej pridržkov, izražajo skepsu in nezaupanje in podobna nerazpoloženja, ki imajo korenine v izkušnjah iz preteklosti.

Ce to navajam, seveda nočem opravičevati kulturnega lokalizma in izredno velike razdrobljenosti na kulturnem področju, ker nam je prav to v preteklosti naredilo dovolj škode. Hočem le opozoriti, da moramo za ustanavljanje medobčinskih kulturnih skupnosti očitno poiskati tisto pot, ki bo najbolj stimulirala široko gibanje v kulturi in za kulturo in ki bo pripeljala do razvojnih programov in povezane kulturne akcije celotnega širokega območja, za katero naj bi ustanovili tako kulturno skupnost.

Zanimivo je, kako so se do tega vprašanja opredelili v Kranju, kjer so za območje občine že ustanovili kulturno skupnost. V svoj statut so zapisali med drugim, da kulturna skupnost oblikuje in uresničuje kulturno politiko na območju občine tudi s tem, da se vključuje v konkretne akcije na področju gorenjske regije in v okviru nacionalnih meja; da skupščina kulturne skupnosti odloča o združevanju svojih sredstev s sredstvi drugih kulturnih skupnosti za financiranje skupnih nalog; da skupščina odloča o sodelovanju z drugimi kulturnimi skupnostmi; delovnimi in drugimi organizacijami ter organi pri vprašanjih skupnega pomena; da kulturna skupnost sodeluje z drugimi kulturnimi skupnostmi pri reševanju zadev, ki so splošnega in skupnega pomena, zlasti pri usmerjanju razvoja in pri usklajevanju financiranja kulturnih dejavnosti, pri čemer se ta razmerja urejajo s pogodbami.

Kljub »lokalni občinski« samoupravni organiziranosti na področju kulture, se torej kranjska kulturna skupnost ne zapira v lokalne meje, pač pa je orientirana dovolj široko, dovolj odprta v kulturni prostor Gorenjske in Slovenije.

Po ustanovni skupščini kranjske kulturne skupnosti so mi nekateri člani skupščine zelo prepričljivo utemeljevali tako orientacijo. Prepričani so, da morajo delati na tem, da bo Kranj postopoma postal tudi naravno kulturno središče gorenjske regije, saj ima že zdaj nekatere kulturne institucije, ki razvijajo dejavnost širšega kulturnega pomena. V tem smislu bodo razvili na osnovi lastnega programa kulturnega razvoja v občini tudi 9 različnih strokov-

nih kulturnih centrov, ki bodo svoj strokovno-delovni vpliv lahko širili preko občinskih meja, toliko bolj, kolikor bolj bodo kadrovske močni in programsko orientirani tudi h kulturnim potrebam širšega kulturnega območja Gorenjske. Toda, tako poudarjajo, vsa povezovanja z ostalimi temeljnimi kulturnimi skupnostmi Gorenjske. Toda, tako poudarjajo, vsa povezovanja z ostalimi temeljnimi kulturnimi skupnostmi Gorenjske, pa tudi z republiško kulturno skupnostjo, lahko v tem času temelje le na skupnih interesih, motivih povezovanja, na skupnih kulturnih akcijah širšega kulturnega pomena, na načelu sofinanciranja posameznih programov in na osnovi pogodbениh odnosov. Če pa bi v tem trenutku želeli vsiliti Gorenjski eno samo kulturno skupnost, ko je v kranjski občini že izdelan program kulturnega razvoja in torej vedo kaj hočejo in kako bodo najbolje trošili sredstva za kulturo, medtem ko ostale občine več ali manj takih celovitih programov še nimajo, bi to pomenilo nekaj podobnega,

kot obnavljanje starih okrajev: sredstva iz občin za kulturo bi se stekala v središče regije in ker je potrebno denar trošiti na osnovi programov, bi bolje odrezala tista sredina, ki tak program že ima.

Menijo, da se je treba izogniti vsakršnim shemam pri ustanavljanju regionalnih kulturnih skupnosti. Izogniti se je treba slehernemu avtomatičnemu prelivanju sredstev v »eno skledo«. Povezuje jih lahko in jih je že (na primer skupna razstavna politika) le delo, kot rečeno, skupni motivi in interesi za delo. In prepričani so, da lahko na razvojni poti samoupravnega in družbenega dogovarjanja in povezovanja pride kasneje tudi do organizacije skupne gorenjske kulturne skupnosti, s katero bi bila podana resnična možnost za skladen kulturni razvoj vseh območij. In tako pravijo: kadar bi prišlo do tega, postane nepomembno vprašanje, ali bi na primer deloval strokovni center za muzeje v Skofji Loki ali glasbeni strokovni center na Jesenicah in ali bi raziskovali na primer plansarsko kulturo še v Kranju, ne glede na to, na katerem območju se je ta kultura razvila.

SONJA GAŠPERŠIČ

Za skladen kulturni razvoj Slovenije

Na skupni seji pristojnih sekcij in komisij občinske konference SZDL, občinskega sindikalnega sveta in občinske konference ZKJ v Ptujju so razpravljali o osnutku zakona o kulturnih skupnostih in o financiranju kulturnih dejavnosti. Ena poglavitnih zahtev je bila, da bi zakon moral opredeliti kulturnopolitične naloge republiške kulturne skupnosti, med katerimi bi zagotavljanje skladnega kulturnega razvoja v Sloveniji morala biti ena osnovnih, pri čemer bi morali vključevati tudi pogoje kulturnega življenja Slovencev v zamejstvu in seveda pospeševati razvoj kulturnih dejavnosti v zaostalih predelih in na po-

Sicer pa so ugotavljali, da bi zaradi posebnosti kulturnega življenja (pokrajinski muzej, študijska knjižnica, etnografsko izročilo) morala biti v Ptujju temeljna občinska kulturna skupnost. Preko samoupravnih dogovorov naj bi se le-ta zaradi skupnih kulturnih akcij povezovala z drugimi kulturnimi skupnostmi v medobčinskih ali regionalnih okvirih, kar je v Ptujju itak že dolgoletna tradicija (povezovanje z Ormožem, Slovensko Bistrico, Varazdinom,

Čakovcem in Koprivnico). Seveda pa bi v zakonu morala biti fiziognomija temeljne in republiške kulturne skupnosti bolj označena, da bi se lahko popolno in programsko lotevali reševanja osnovnih in skupnih kulturnih potreb. Predvsem bi zakon moral jasneje določiti, v katerih primerih in po kakšnih merilih bi republiška kulturna skupnost sodelovala s temeljnimi kulturnimi skupnostmi, pri katerih dejavnostih bi nastopala kot sofinancer (pokrajinski muzeji idr.).

Med številnimi drugimi priponkami in predlogi so se v Ptujju zavzeli tudi za to, da bi tudi drugi zakoni s področja kulture precizirali, kdaj gre za dejavnost nacionalnega pomena. Zakon o varstvu kulturnih spomenikov npr. bi moral označiti, kdaj gre za spomenike nacionalnega pomena in torej za dolžnost republiške kulturne skupnosti, da nastopa kot sofinancer vzdrževanja takih spomenikov. Podobno pa velja tudi za etnografsko bogastvo širšega nacionalnega ali večnacionalnega pomena, pri čemer bi princip sofinanciranja širše družbene skupnosti prav tako moral uveljavljati.

POROČAJO NAM

● Slovenska Bistrica: KULTURNO VREDNOTENJE

Po večletnem zatišju obeta letošnji kulturni program v občini Slovenska Bistrica marsikaj. Prvič neposredno in skupno na področje spomeniškega varstva, saj je ta kraj izredno bogat s kulturnozgodovinskimi spomeniki. Za njih ohranjanje seveda manjka mnogo denarja. A zanimivo je to, da so v tej občini prišli do spoznanja, da ni propadanju teh spomenikov vzrok le pomanjkanje denarja, marveč tudi v tem smislu pomanjkljiva vzgoja občanov. Smisel za vrednotenje tovrstnih kulturnih spomenikov bo zato odslej razvijala matična knjižnica, ki bo prirejala vrsto predavanj in razstav o kulturnih spomenikih in najdbah na področju bistriške občine. H. V.

● Gornja Radgona: ELRAD ŠTIPENDIRA 27 MLADIH

Obrtno podjetje ELRAD iz Gornje Radgone, ki je znano predvsem po izdelavi televizijskih anten, zaposluje 350 delavcev, študentov pa zdaj že 27 mladih. Medtem ko je prej podjetje dajalo štipendije v višini 200 dinarjev, je v zadnjem šolskem letu štipendije precej povečalo, saj se gibljejo zdaj med 200 in 400 din. Med študenti je šest študentov, ostali pa so dijaki srednjih in strokovnih šol. S tako kadrovske in študentske politike si podjetje zagotavlja za prihodnje dober strokovni kader. F. K.

● Slovenska Bistrica: MLADI NA PLAN

V dejavnosti kulturno-umetniškega društva iz Slovenske Bistrice naj bi se marsikaj spremenilo. K večji aktivnosti naj bi prispevali novi ljudje v vodstvu, vodilno vlogo v društvu naj bi prevzeli mladi, medtem ko bodo starejši s svojimi izkušnjami gotovo lahko prav tako še mnogo doprinesli v marsikateri kulturni akciji. V društvu menijo, da bi se končno morali v Slovenski Bistrici tudi dogovoriti o vlogi družbene nega centra, ki je doslej s svojo slabo politiko povzročil mnogo škode v kulturnem življenju občine, nato pa se je umaknil v zatišje. Tudi občinska zveza kulturnoprosvetnih organizacij obstaja, le da je sploh ni čutili. V društvu menijo, da bodo svoj program lahko uspešno izvajali le, če bodo imeli večjo podporo s strani širokega kroga občanov, materialno podporo pa zlasti s strani delovnih organizacij. H. V.

● Jesenice: JUBILEJNI KONCERT

Letos mineva 95 let, odkar so bohinjski kovači ustanovili prvo kovaško godbo. To pa je bil začetek bogate, domala neprekinjene tradicije pihalnih orkestrrov gorenjskih fužinarjev. Ličen katalog, ki so ga natiskali ob tem pomembnem jubileju, predstavlja dejavnost vrste godb, od tiste prve v Bohinju leta 1874, pa do ustanovitve velikega pihalnega orkestra

železarne Jesenice v letu 1968, ki so ga na pobudo sindikalne organizacije ustanovili iz združenih godbenikov Javornika in Jesenic. Ta veliki, danes okoli 70-članski orkester, ki ga vodi dirigent Rado Kleč, je imel v okviru proslav 100-letnice jeseniške železarne že vrsto zelo dobro oblikanih in uspešnih koncertov. 10. in 12. decembra pa je imel v Cufarjevem gledališču koncert, s katerim so proslavili 95-letnico pihalnih orkestrovskega železarstva. Poleg izredno uspešnega nastopa velikega pihalnega orkestra in nastopa zabavne orkestra ter komornega pihalnega orkestra, se je tudi prvič predstavil letos ustanovljeni mladinski pihalni orkester. Na koncertu, ki je bil znanos in repertoarno zelo pester, je sodeloval tudi basist Ladko Korošec, ki na jeseniških koncertih zelo rad sodeluje. (Na sliki: Veliki pihalni orkester). S

● Beltinci: RAZDROBLJENO DEJAVNOST SO POVEZALI

Osnovna organizacija sindikata osnovne šole Beltinci je dala pobudo za ponovno ustanovitev kulturno-prosvetnega društva, kakršna je v Beltincih pred leti že delovala. V Beltincih je doslej delovala vrsta kulturnih skupin, manjkalo pa je koordinacijsko telo, ki bi vso to dejavnost povezovalo, usmerjalo in reševalo materialne in organizacijske probleme. Folklorna skupina ima na primer za seboj že trideset let uspešnega dela. Pred leti znani pevski zbor je imel nad 60 pevcev, zdaj pa so zanj zopet že zbrali prijave. Čedalje bolj se uveljavlja sekcija mladih karjev. Glasbeni oktet pa nastaja skoraj neopazno, saj so se fantje zbrali na lastno pobudo, sami nabavili glasbila in začeli z vadbo. A. M.

● Jesenice: PRELOŽENO GOSTOVANJE

Medtem ko smo poročali, da so pevci jeseniške Jeklarja že gostovali v Ferndorfu v Avstriji, so nam z Jesenic sporočili, da je bila informacija napačna in da bo do gostovanja prišlo šele drugo leto, morda že v januarju.

● Ljubljana: SODOBNO POUČEVANJE TUJIH JEZIKOV

Na delavski univerzi CENE STUPAR Ljubljana so s skromno proslavo obeležili deset let svojega dela na področju izobraževanja odraslih. Ob tej priložnosti so uredili lično razstavo, ki v slikah in diagramih prikazuje delovne uspehe, pri čemer moramo posebej omeniti sodobno poučevanje tujih jezikov. Letos deluje že 54 oddelkov angleščine, nemščine, francoščine in italijanščine. Jezikovni tečaji so specializirani za posamezne kategorije zaposlenih, npr. za zaposlene v zunanji trgovini, za korespondente itd. Ob slovesnosti je predsednica Zveze delavskih univerz Slovenije Tinka Blaha podelila priznanja za uspešno delo FRANCU ARTNAKU, SONJI KARAS in LOVRU GODČU. Z. T.

● Slovenska Bistrica: ŠOLA ZA ODRASLE

V organizaciji delavske univerze deluje tu že tretje leto osnovna šola za odrasle. Številni občani, ki so to šolo končali pred enim ali dvema letoma, so danes že zaposleni, nekateri pa so nadaljevali šolanje, da bi pridobili strokovno kvalifikacijo. Lani je to šolo za odrasle obiskovalo 42 slušateljev, uspešno jo je končalo 33. Letos pa še je samo v sedmi razred vpisalo 27 slušateljev, 35 pa v osmega. H. V.

Poroča VINKO LANGERHOLC iz Slovenskih Konjic:

Znanje za zaposlitev

Delavska univerza v Slovenskih Konjicah je za letošnji jesensko-zimsko sezono pripravila več izobraževalnih oblik za strokovno usposabljanje mladine. Pričakujejo, da jim bodo zlasti pri usposabljanju nezaposlenih delavcev in delavk priskočili na pomoč s finančnimi sredstvi Zavod za zaposlovanje in posamezne delovne organizacije. Svoj delež pa bodo prispevali tudi slušatelji sami. Tak način usposabljanja in sofinanciranja strokovnega izobraževanja, ki je pokazal že v prejšnjih letih lepe rezultate, bo mnogim mladim ljudem omogočil lažjo in hitrejšo zaposlitev.

Medtem ko bo tečaj za priučevanje strugarjev za podjetji »KOSTROJ« in »KONOS« kmalu končan, pa sedaj pripravljajo skupaj z dvema podjetjema kovinske stroke podoben tečaj v Vitanju. Na tečaju naj bi se mladi, večinoma nezaposleni delavci s tega območja, usposabljalni za kovače, livarje, brusilce in varilce. Računajo, da bodo celotne priprave kmalu končane

in da bodo lahko kmalu začeli z rednimi predavanji. Za potrebe treh podjetij v občini, ki se ukvarjajo s predelavo lesa v končne izdelke, pripravila Delavska univerza poseben program za strokovno usposabljanje mladih delavcev na manj zahtevnih delovnih mestih v proizvodnji. Pri tem gre zlasti za lesno-industrijski obrat v Slovenskih Konjicah,

kjer nameravajo v prvi polovici prihodnjega leta zaposliti več novih delavcev. Ker pa takih s ustrešno kvalifikacijo ni mogoče dobiti, je to ena izmed možnosti, da imajo delavci ob sklenitvi delovnega razmerja vsaj osnovno znanje za delo pri posameznih strojih v lesni industriji.

Glede na to, da je v občini mnogo težav pri zaposlovanju deklet, od katerih je velika večina brez vsake izobrazbe, deloma pa tudi z nedokončano osnovno šolo, se je Delavska univerza odločila, da bo pripravila 200-urni gostinski tečaj. Glavni poudarek izobraževanja bo na strežbi. Dekleta, ki bodo opravila vse potrebne izpite, se bodo lahko zaposlila kot polkvadratne natakarcice. Za takim kadrom precej povprašujejo že v občini, v času turistične sezone pa tudi v mnogih drugih krajih.

ŠOLA NA PROSTEM IN VRSTA SMUČARSKIH TEČAJEV ZA ŠOLSKO MLADINO V ZASAVJU

Letos boljše možnosti za rekreacijo otrok

Te dni se bodo prvi učenci petih razredov trboveljskih osnovnih šol za teden dni preselili na Mrzlico, kjer bodo imeli šolo na prostem in seveda pouk smučanja na poljanah tega znanega zasavskega hriba. Njim bodo kasneje sledili njihovi vrstniki, v celoti pa se bo v šoli na prostem na Mrzlici zvrstilo blizu 250 petošolcev trboveljskih osemletk. Trboveljsko smučarsko društvo pripravlja tudi vrsto tečajev za učence vseh starosti, prav tako v Zagorju in Hrastniku.

Sola na prostem za trboveljske dijake petih razredov osemletk postaja že kar tradicionalna, saj jo letos organizirajo že četrtič. Organizatorji so si pridobili že lepe izkušnje, ki jih bodo s pridom uporabili tudi to zimo. Sicer pa so se letos še bolj skrbno pripravili na šolo na prostem na Mrzlici. Prejšnji mesec je namreč trboveljsko smučarsko društvo v sodelovanju s šolskimi vodstvi pripravilo več razgovorov z dijaki petih

razredov o smučanju, poleg tega pa jim je predsednik slovenskih smučarskih učiteljev zavrtel nekaj zanimivih filmov o učenju smučanja, zato so trboveljski šolarji dejansko skrbno pripravljani na začetne korake na smučeh.

Kot vedno doslej so tudi za letošnjo šolo na prostem pripravili precej denarja temeljna izobraževalna skupnost in delovni kolektivi. Starši bodo za enotedensko bivanje na Mrzlici

plačali od 40 do največ 90 din, glede na svoje materialne možnosti.

Omenimo naj še, da so letos v Trbovljah kupili zimski reševalni čoln aki, ki jim ga je preskrbela Smučarska zveza Slovenije. Reševalna naprava je namenjena za vsak primer, če se bo na Mrzlici ta ali oni otrok telesno poškodoval in ga bo treba varno in po najkrajši poti pripeljati v dolino. Na Mrzlici imajo tudi večje število parov smučič in druge zimske opreme za otroke, ki ne razpolagajo s temi rekviziti. Zatorej bo vsak učenec imel na voljo vse, kar je potrebno, da pridobi osnovne elemente iz smučarskega znanja.

Vzajemno sodelovanje trboveljskega smučarskega društva in tamkajšnjih osemletk bo dobilo letošnjo zimo še vrsto novih spodbud. Ker praznuje društvo letos 40-letnico obstoja, si je uprava zadala nalogo vključiti v društvene vrste kar največ mladih članov iz trboveljskih osnovnih šol. Sodiijo, da bodo letos pridobili najmanj tristo mladih članov. Z njimi bodo začeli organizirano delati, da bodo postali nekoči dobri smučarji.

Zanimivo je, da bo društvo pripravilo tečaje smučanja celo za nekaj predšolskih otrok in za učence prvih štirih razredov osemletk, v glavnem v Lontovžu, kjer imajo svoj dom, in v okolici Trbovelj. V Lontovžu bodo te dni spet dobili uporabno dovoljenje za njihovo žičnico, razmišljajo pa tudi o nakupu prenosne žičnice, za kar bo treba odšteti 45.000 din. Računajo, da jih bodo podprli delovni kolektivi, ker namerava prirediti društvo vrsto tečajev tudi za odrasle ljubitelje tega športa. V Zagorju pripravljajo najmanj dvojice smučarskih tečajev za učence petih razredov osemletk in poseben tečaj za začetnike — odrasle.

Zagorsko smučarsko društvo bo te dni dobilo obratovno dovoljenje za novozgrajeno žičnico na Marelo. Napravo so zgradili v dveh letih in pri tem ji ripspevali nekaj tisoč ur prostovoljnega dela. V kraških imajo tudi dvojice pomembnejših prireditev, ki so jih vrstili v republiški kolektor smučarskih otrok, ki so jih vrstili v republiški kolektor smučarskih otrok. Prireditvi bosta zanesljivo privabili veliko število sodelujočih in gledalcev.

Hrastničani prav tako pripravljajo nekaj smučarskih tečajev za šolsko mladino, posebej skrbno pa so izdelali program sankaških tekmovanj za mladino in odrasle. Tekmovanja s sanmi so postala priljubljena zimska prireditve, na katerih vsako zimo sodeluje nekaj sto hrastniških delavcev in šolske mladine.

MODNA HIŠA V LJUBLJANI IN MARI-BORU JE ZA ZIMSKO SEZONO DOBRO PRIPRAVLJENA. OGLEDATE SI LAHKO NOVE VOLNE NE TKANINE ZA DAM-SKE PLAŠČE, KOSTIME, KAMGARNE V NOVIH DESENIH ZA MOŠKE OBLEKE. MODNO KOLEKCIJO DAMSKIH P LAŠČEV, HLAČNIH KOMPLETOV TER VR-STO DRUGIH ARTIKLOV ZA ZIMO

PRODAJNI SERVIS

modna hiša

LJUBLJANA — MARIBOR — OSIJEK

STARTALO 780 TEKMOVALC

STARTALO 780 tekmovalcev

Zivljenje v vedno bolj strnjeni naseljih in pogoji dela v specializirani in mehanizirani proizvodnji prinašajo sodobnemu človeku poleg prijetnih olajšav tudi številne nevšečnosti. Odraz teh negativnih vplivov se kaže v živčni napetosti, utrujenosti, nerazpoloženju, v občutju osebne razvrednotenosti in v drugih fizičnih ter pogosto tudi v organskih motnjah.

Eno najučinkovitejših zdravil za našete težave je rekreacija. Vedno večje množice ljudi iščejo sprostitve v naravi, v igri in v različnih športih: lovu, ribolovu, gobarstvu, izletništvu, kopanju, smučanju. Takšnega indi-

sredstva in trud so se bogato obrestovali, saj je od lanskih iger poraslo število nastopajočih od 690 na 780. V letošnjem letu so bile igre zastopane z osmimi panogami, lansko leto pa s petimi.

Tekmovanja so bila bolj kvalitetna od lanskih, nastopajoči, kakor tudi simpatizerji športa, so z zadovoljstvom ugotovljali potrebo po takih igrah. Prav bi bilo, da bi rekreacijski šport dobil mesto v vsaki kranjski delovni organizaciji, saj je taka dejavnost več kot koristna.

V posameznih panogah so se najboljše ekipe uvrstile takole:

Rokomet: Iskra A, Iskra B, Sava, Odbojka: Iskra, Sava, Kóvinar. Kegljanje: Elektro, Tekstilindus, Sava. Mali nogomet: Iskra B, Iskra A, Projekt B. Tenis: Prosveta, Zdravstveni dom, Sava. Namizni tenis: Iskra A, Sava, KZK. Streljanje: Sava, IBI, Iskra. Šah: Planika, Sava, Tekstilindus.

Ob razglasitvi rezultatov in podelitvi priznanj, ki je bilo pred dnevi v delavskem domu v Kranju, so prisotni ugotovili, da komisija za šport pri občinskem sindikalnem svetu Kranj še ni izkoristila vseh možnosti, da bi v to tekmovalstvo vključili čim večje število članov kranjskih delovnih kolektivov. Se mnogo več pozornosti pa bo potrebno v prihodnje posvetiti vključevanju žensk v športno-rekreativna tekmovalstva.

Letne športne igre članov kranjskih delovnih kolektivov so za nami, organizatorji pa so že pričeli s pripravami za organizacijo zimsko športnih iger, ki bodo letos na Krvavcu v smučanju in v sankanju na Šmarjetni gori.

J. JAVORNIK

DELAVSKE ŠPORTNE IGRE V KRŠKEM

CELULOZA ZMAGOVALEC

V krški občini so pred dnevi zaključili VIII. delavske športne igre, ki jih je organizirala komisija za šport pri občinskem sindikalnem svetu v Krškem. Letos se je iger udeležilo več sto športnikov iz 14 sindikalnih organizacij v občini, ki so se pomerili v atletiki, malem nogometu, rokometu, odbojki, streljanju, kegljanju, namiznem tenisu, plavanju, balinanju, krosu in šahu.

Prva mesta so dosegli: Prosveta v atletiki in rokometu, Celuloza v odbojki, namiznem tenisu in balinanju, Elektro v kegljanju in šahu, SOP v malem nogometu, Agrokombinat v streljanju, Obrtnik v plavanju in Rudnik v krosu. Skupna razvrstitev pa je naslednja: Celuloza 230 točk (osvojila je prehodni pokal), Prosveta 226 točk, SOP 202, Obrtniki 188, Rudnik 128, Agrokombinat 115, Kovinarska 114, Elektro 109 Občinska skupščina 108, SGP Pionir 49, Papirkonfekcija 41, Elektramra 39, Postaja milice 32 in Splošno mizarstvo 13 točk.

Na letošnjih delavskih športnih igrah sta sodelovali tudi ženski ekipi iz Lisce in Agrokombinata v lahki atletiki, odbojki, streljanju, namiznem tenisu, plavanju in krosu. Lisca je dosegla 200 točk, Agrokombinat pa 110 točk. Zmagovalne ekipe so dobile tudi denarne nagrade, ki pa so jim bile podeljene v obliki naročilnic, za nabavo športnih rekvizitov.

Komisija za šport je razpravljala tudi o zimskih športnih igrah, ki jih je marca letos prvič organizirala, in menila, da bi bilo treba le-te še naprej razvijati in vključiti tudi nekatere nove discipline. Prav tako je komisija osvojila predlog občinskega sindikalnega sveta Litija, da bi na prihodnjih delavskih športnih igrah medsebojno sodelovali, hkrati pa je sklenila povabiti k sodelovanju še druge dolenske občinske sindikalne svete, pri katerih se delavske športne igre čedalje bolj uveljavljajo. Ob koncu naj še omenimo, da se bodo športniki iz krških sindikalnih organizacij udeležili tudi športnih tekmovanj v počastitev dneva JLA.

R. S.

RAZGOVOR Z »ŽUROM«, PLANINCEM IN GORSKIM REŠEVALCEM, DA MALO TAKIH

»Prisojnik je moja gora...«

Alpinisti in gorski reševalci so ljudje zase. In morajo biti. Če ne, ne bi bili to, kar so. Ne bi zmogli podvigov in ne bi bili kos preizkušnjam v gorah, ki zahtevajo od vsakega posameznika veliko več, kot so znanje, izurjenost, vzdržljivost in brezmejni pogum.

Tudi »Zuro« šteje med junake naših gor, med velika imena našega planinstva, ki bodo ostala zapisana v zgodovini alpinizma in gorske reševalne službe z znamenitimi črkami. Uroš Zupančič, po domače »Zuro«, veliki učitelj in vzornik naših planincev, je prebil v planinah že dolgo vrsto let. V steni je videl kot gorski reševalec marsikatero tragedijo, istočasno pa doživel toliko lepega in nepozabnega, da se planincem nikoli ne misli odpovedati.

Z »Zurom« bi se rad srečal v planinah, Morda kje v slovenski smeri v severni steni Triglava, kjer bi mi kot alpinistu-začetniku lahko miže »narekove« sieherni prijem, razložil sieherni detalj in me varno pripeljal na vrh na zavarovanem gorsko stezo. Sicer pa... Zupančiču ne bi mogel slediti. Pravijo namreč, da bi v steni tako hiter, da ga lahko dohajajo samo najbolj izurjeni alpinisti.

Zato sva se dobila v redakciji. Preden je šel v Klub poslancev, kjer je prejel kot neutrudljiv učitelj in

gorski reševalec že davno zaslužen priznanje — Bloudkovo plaketo — mi je povedal nekaj besed o svojem življenju, o letih, ki jih je prebil v Julijcih.

»Minulo nedeljo sem bil na Stol...«, mi je jel pripovedovati. »Medtem, ko me je tu poleti običajno gredo sonce, sem doživel to pot silen vihar. Pravi užitek je bilo opaziti vohar, ki si je v vsej svoji silovitosti dajala duška...«

»Kdo vas je pravzaprav navdušil za planinstvo in pozneje alpinizem...?«, sem padel v besedo Zupančiču.

»Kot mladenič sem bil telesno zelo šibak... Zato sem si želel, da bi postal močan in enakovreden svojim kolegom. Kot študent Srednje tehnične šole v Ljubljani sem začel z lahкими turami. Zelo dobro se spominjam, ko sem šel kot 18-letni fantič v družbi svoje sestre prvič na Kamniško sedlo. Vsesokot sem imel občutek, da nikoli ne bom prišel na vrh. Sestro namreč nisva znala hoditi...«

»In, mimogrede, kako se pravilno hodi?«

»Počas, enakomerno, vztrajno...«

»Danes slovitte kot gorski reševalec in alpinist. Kdo vas je prvi popeljal v steno?«

»Pri plezanju je bil moj prvi učil-

telj Sandi Vizjak...« Skupaj sva plezala na Planjavo, Brano... moja prva prvenstvena smer pa je bila v Mali Rinki. No, ko sem začel resno plezati, so postale Kamniške planine zame malce tesne. Takrat sem se preselil v Julijce. Moja gora je že vsekoli Prisojnik. V njegovi steni sem prvi prepelzal med drugimi: Eudicev žeb in Eudicev stebel. Seveda sem obe smeri krstil sam...«

Danes ima »Zuro«, zvest Julijcem in jeseniški Zelezarni, kjer je v službi že od nekdaj, za seboj več kot 100 letnih in zimskih prvenstvenih vzponov. Kaj to pomeni, lahko razumeje le tisti, ki poznajo gore, ki so že »okusile« steno.

»Na žalost je sodobni alpinizem oropan za nekaj najlepšega... razlaga danes »Zuro.« Prava plezarija predstavlja namreč nenehno premaganje in boj s težnostjo. No, danes pa se plezaci pogosto približejo k steni in s tem odvzamejo alpinizmu največji čar...«

Uroš Zupančič, ki ima naše planine tako rekoč v malem prstu, je v službi že od nekdaj, za seboj več kot 100 letnih in zimskih prvenstvenih vzponov. Kaj to pomeni, lahko razumeje le tisti, ki poznajo gore, ki so že »okusile« steno.

Zupančič se ne navdušuje nad »romarskimi potmi« v gorah, kjer

hodiho ljudje v procesijah. Ljubi mir, ljubi samotno. Zato je tudi tako samosvoji, kot ga poznamo. Zato tako rad zabaja v planine tudi pozimi, zato velja tudi za očeta zimskega alpinizma pri nas.

»Za dobrega alpinista mora imeti človek poseben dar. Rad opazujem ljudi v steni: tipajo in tipajo, iščejo in iščejo trden prijem, pa se običajno, lahko bi dejal, skoraj vedno znova vrnejo na prvega, ki so ga našli. To rad primerjam z življenjem. Sicer pa, kakšno šolo za življenje pomenijo za človeka planine, to vedo samo tisti, ki so jih doživeli...«, mi je dejal »Zuro«.

Mimo Zupančiča so se zvrstile že številne generacije planincev. Drugi so omagali, »Zuro« je ostal. Že 41 let je član naše Gorske reševalne službe, sodeloval je že v 550 gorskih reševalnih akcijah.

To pomeni, da je Uroš Zupančič prebil samo na akcijah, to je na najtežjih preizkušnjah v gorah, več kot štiri leta...

V planinah sem vsak teden. Na račun ljubezni do gora zanemarjam svoje obveznosti. Sicer pa, kaj hočemo... Skoraj vsak človek ima svojega konjička. In moj so planine...« je povzel najin razgovor »Zuro«, preden se je napotil v Klub poslancev po več kot zaslužen priznanje — Bloudkovo plaketo.

ANDREJ ULAGA

inles OKNA
VRATA
POLKNA
PRODAJA
NA KREDIT
ribnica

PODOBE NAŠEGA ČASA

— Dovolite, tovariši, da se na kraju, v skladu z veliko častjo, ki mi je pripadla, in v imenu odgovornih faktorjev naše občine kot take oziroma nezadostno razvite asociacije združenega dela, zahvalim uglednemu gostu z republiškega foruma za obisk in dragocene vsebinske podatke, katere bom ustvarjalno vnašal v našo vsakodnevno socialistično perečo in odgovorno prakso.

Mislim, tovariši, da izražam stališče celotne naše tukajšnje samoupravne baze in strukture, če rečem, da nam takšni kontakti izredno veliko koristijo prav v času odmiranja

ZAHVALA

administrativno birokratskih posegov na kompleks samooorganiziranja celokupne družbene reprodukcije in ustreznega samoupravnega dogovarjanja in usklajevanja različnih družbenih interesov. Zato tukajšnji teren te kontakte izredno pozdravlja, saj pomenijo povsem novo kvaliteto v izgrajevanju platforme za trasiranje skupne politike ne le na medobčinskem nivoju, ampak tudi v širših družbenih skupnostih.

Baza ocenjuje izredno ugodno tudi nedavni obisk tovariša Stefana, ki se ukvarja z obravnavanimi perečimi problemi v zveznih organih, kakor tudi našega poslanca Milana, ki že več let proučuje to problematiko v ustreznih republiških organih. Oba tovariša izhajata namreč iz naših krajev nezadostno razvitih asociacij

združenega dela, tako da je konkretno povezovanje teorije z našo prakso izgradnje socializma, ki od takrat, ko sta tu delovala, po njuni oceni ni povsem adekvatno napredovala, da je to povezovanje ustvarjalno prispevalo k oblikovanju dolgoročnih, kratkoročnih in neposredno akcijskih programov našega dela. Tako smo iz prve roke zvedeli, kakšno je naše dejansko stanje v širšem merilu ter kakšne predpise se bo v prihodnjem letu sprejemalo po hitrem postopku, to pa za bazo veliko pomeni.

Dovolite, da izkoristim današnjo izjemno prilikost še za seznanitev tovariša predavatelja s konceptom sanacije zamrznjenega investicijskega objekta, ki po decentralizaciji samoupravnih pristojnosti in decentralizaciji zveznih in republiških investicijskih fondov predstavlja težak problem pri demokratičnem izgrajevanju samoupravnih odnosov v naši komunij in realizaciji dogovorjene politike glede te sanacije pereče situacije kot take. K razreševanju tega problema smo pristopili tako na političen kot na strokovni način. Tako smo organizirali več študijskih posvetov in seminarjev, na katerih smo delovnim ljudem jasno povedali, da je bila ta gradnja v obdobju birokratsko centralističnega vodenja gospodarstva nujna in objektivno pogojena in da ni nikakršna posebnost v praksi našega razvoja, saj imamo takšnih objektov v državi še veliko in so zato postali socialna skrb vse naše družbe. Poudarili smo tudi, da ponekod gospodarstvo še bolj nesmotrno, saj so takšni objekti še v proizvodnji in proizvajajo izgubo, medtem ko smo mi, na podlagi naprednih subjektivnih sil, našega zamrznili in smo dolžni odplačevati le anuitete, kar je okrepilo optimizem v vrstah naprednih proizvajalcev. Odločno smo se zoperstavili tudi povezovanju imen tovarišev Milana in Stefana z idejo za izgradnjo, ker bi bilo takšno povezovanje škodljivo tako za ugled in položaj omenjenih naših zaslužnih tovarišev kakor tudi za izhod iz nastale situacije. Strokovno pa smo pristopili k reševanju omenjenega problema s tem, da smo naslovili prošnjo na merodajne forume družbenih rezerv za pomoč pri sanaciji in za odlog plačila anuitet. Milan, ki je predsednik enega teh merodajnih faktorjev, je pokazal za naš predlog vse potrebno razumevanje.

Tudi vaše predavanje, tovariši Polde, bomo tako kot predavanje vaših predhodnikov podrobno obdelali na posvetih in seminarjih, ki jih organiziramo v okviru rednega izobraževalnega sistema v tej sezoni zimske politične in splošno družbene aktivnosti.

VINKO BLATNIK
SLOVEN GRADEC
100 Let hranilništva v Mislinjski dolini

Pred sto leti je bila ustanovljena v Slovenjem Gradcu Okrajna hranilnica. Vendar pa je tradicija hranilništva v Mislinjski dolini se bogatejša, saj je bila v srednjem veku na gradu v Slovenjem Gradcu kovnica denarja, v lekarni sredi trga pa menjalnica. Tradicijo bančništva nadaljuje zdaj podružnica kreditne banke Celje. Razvila se je iz podružnice bivše Narodne banke po več reorganizacijah. Tri leta pa je bila v središču Mislinjske doline tudi samostojna Komunalna banka. Vendar je prevladovalo spoznanje, da samostojna banka ne bi bila kos vsem nalogam v zvezi s pomočjo gospodarstvu koroske regije, zato so se priključili k celjski kreditni banki.

V Slovenjem Gradcu zdaj tri leta postuje podružnica kreditne banke Celje, ki, kolikor pač najbolj mogoče, rešuje težave gospodarstva oziroma nudi potrebno pomoč, deloma tudi s pomočjo celotne kreditne banke Celje, Slovenjegradska podružnica KB Celje dosegla zadovoljive poslovne rezultate. Posebej pomembno je, da so se v letošnjem letu povečale hranilne vloge za skoraj 5 milijonov din oz. za nad četrtino v primerjavi z letom 1968, naraščajo zlasti vezane vloge, čedalje več pa je tudi naravnih varčevalcev za stanovanjsko izgradnjo. Ob vsem pa se vedno tišče število imetnikov deviznih računov.

Omeniti je treba, da si slovenjegradska podružnica KB Celje prizadeva kar najbolj približati službo občanom oziroma urediti prostore, v katerih postujejo bančne ekspoziture. Tako je pred dvema letoma ustanovila ekspozituro na Ravnah in v Meželi, prav zdaj pa ureja nove prostore za ekspozituro na Prevaljah in v Radljah ob Dravi.

Pred kratkim so v Slovenjem Gradcu slavili 100-letnico bančništva. V okviru slavlja so pripravili razstavo dokumentov o razvoju bančništva v Mislinjski dolini, pripravili pa so tudi srečanje vseh bančnih uslužbenecv.

ČLANI SINDIKATA, VAM JE NAMENJENO!

75 kg SPECIALNE NEPOKVARLJIVE

OZIMNICE samo 340.- din

možnost obročnega odplačevanja

PROIZVAJALEC IN DOBAVITELJ

Konzervaexport

ŠKOPJE

Konserviran grah
doza 1/1 8 kom

Konserviran stročji fižol
doza 1/1 8 kom

Konserviran djuveč
doza 1/1 8 kom

Paradižnikova mezga
tuba 0.2 kg 10 kom

Goveja in kokošja juha
zavitki 0-65

SADNI KOMPOTI

(marelica, breskev, jagoda, češnja, višnja, hruška, jabolka in sliva) doza 1/1 8 kom
DŽEMI (marmelade)
(marelica, jagoda, breskev, šipek) kozarec 0,800 cem 4 kom

PRIPRAVLJENA JEDILA

(sarma, grah z mesom, djuveč, stročji fižol z mesom, fižol s klobaso, fižol s pleskavico ali slanino) doze 1/1 kg 4 kom

SADNI SOKOVI

(borovnica, jagoda, ribez, marelica, breskev, malina, robida, limona, pomaranča, višnja) v tetrapaku 0,2 l 18 kom

POMARANČNI SIRUP — steklenica 1/1 l 1 kom.

Vložene kumarice
kozarec 0-800 6 kom

Paradižnikova paprika
kozarec 0-800 6 kom

Paprika "Kapija"
kozarec 0-800 4 kom

Paprična solata
kozarec 0-800 4 kom

Ajvar
kozarec 0-800 4 kom

OPOMBA DOBAVITELJA: Dobavitelj si pridržuje pravico, da pri sestavi paketa št. 1 menja sestavo kompotov, džemov in pripravljene jedi glede na razpoložljive količine letnega pridelka.

PRODAJNI POGOJI: za nakup paketov —

Nakup paketov se kreditira največ do zneska 680.- din

Kupec mora poravnati znesek za nakup paketov št. 1, 2 in 3 največ v petih mesecih obrobih s plačilom gotovine na žiro račun 401-1-512 "KONZERVA EXPORT" ŠKOPJE

Mesečni odplačilni rok ne sme biti manjši od 70.- din

Z gotovino lahko kupite vsak paket posebej po želji kupca

Reklamiranje dobavljenih paketov priznavamo v 8 dneh po prejemu paketa in pismenem obvestilu

VSE INFORMACIJE ZA NAKUP DAJE:

POSLOVNO ZDRUŽENJE

EMONA MERKUR

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 38/11

Telefon 316-279.

PORTRETI IN SREČANJA

V roko sva si segla v hladnem predprostoru kotlovnice samskega doma na Planini pri Kranju. Vse drugače sem si predstavljala srečanje z ALEKSANDROM SMUCEM, kranjskim izumiteljem. Človeka, ki mu smisel življenja izpolnjuje neprestano tuhtanje o novih in novih tehničnih napravah, stoteri poskusi, bi si pač sredi dopoldneva vsakdo predstavljal v delavnici, ob delovni mizi, ob risalni deski. Smuc pa nima svoje delavnice, ne risalne deske. Z načrti pod pazduho, s polno glavo idej se zateka k prijatelju Tonetu Papežu, v njegovo kletno delavnico. Izumi pa ga spremljajo kot senca na vsakem koraku, tudi semkaj na honorarno delovno mesto kurjača centralne kurjave v samskem domu.

Na mizici so zložene kopije zadnjih načrtov za lovilec prahu in strupenih plinov za Jesenice. Smučeve oči ves čas pogovora božajo sveženj načrtov:

LOVILEC PRAHU

Smučeve naprave čistile zrak tudi onstran luže.

Izzivam: kako sodite odnos do izumiteljev pri nas?
»Slabo, slabo.«
Ze se mi je zdelo, da sva opravila z odgovorom, ko je Aleksander Smuc povedal, kako trnova je pot, ki jo mora izumitelj napraviti, predno zagleda njegova naprava luč sveta.

»Sem petkratni izumitelj. Pred leti sem na primer skonstruiral univerzalno avtomatično rešetko za kurjenje parnih kotlov. Zdaj je montirana že v 24 tovarnah pri nas. Toda preden so jo osvojili v prvi, je bilo treba dosti, dosti truda. Tako se je zgodilo.

V IBI v Kranju so predelovali češki sistem rešetke. Povabili so me k sodelovanju. Direktor mi je naročil: »Smuc, napravi tako, da bo zadrževala stekla.« Potiho sem naredil novo rešetko. Tedaj pa vsi inženirji po meni, ker sem vgradil napravo brez predhodnega privoljenja. Direktor me je zaščitil, ko je inženirje in druge strokovnjake zavrnil, da zdaj odgovarja za napravo on.

IZ IBI sem šel ponuditi svojo univerzalno rešetko v tovarno dekorativnih tkanin. Vedel sem, da imajo težave s sajamami. »Dajte no mir, že leta skušamo sajast dim ukrotiti, a zaman,« so me sprta zavrnil. Pa sem jih napotil v IBI. Bili so navdušeni. Tako se je raznesel glas o moji rešetki iz tovarne v tovarno.

V čem je vrednost te naprave, kako ste se je domislili?
»Bil sem zaposlen kot konstruktor — inštruktor v Agroservisv in Ivančni gorici. Tam so mi nekoč rekli: »Nekaj takega pogruntaj, da bo premog boljše izgoreval, da bo mogoče centralne kurjave kuriti z različnimi vrstami premoga.« Prej je šlo v izgubo do 30% kalorij. Moja univerzalna rešetka pa je rešila vse osnovne probleme. Gorijo vsi premogi, izkoristek je skoraj stoočtosten. Z njo sem podjetjem prihranil veliko, veliko denarja.

Pred desetimi leti sem služil v Agroservisv s svojim konstruktorsko inštruktorskim delom po 180 tisočakov. Toličnega zneska pa niso prijavili na socialno zavarovanje in danes dobivam le 50 tisoč starih dinarjev pokojnine. Zaradi tega sem prisiljen honorarno delati.

Kaj na nagrade, »obresti« za izumiteljsko delo?
Smuc se trpko nasmehne. »Imel sem volksvagen, ki so mi ga kupili Švicarji za mojo univerzalno rešetko. Moral sem ga prodati. Veste, poskusi vražje dosti stanejo.«

I. VRHOVČAK